

6
MAM
BER
6

ROMAN

No

3

Kindral-Major **G. Jonson**,
pühitses 7. jaanuaril s. a. oma 50. a. sünnipäeva.

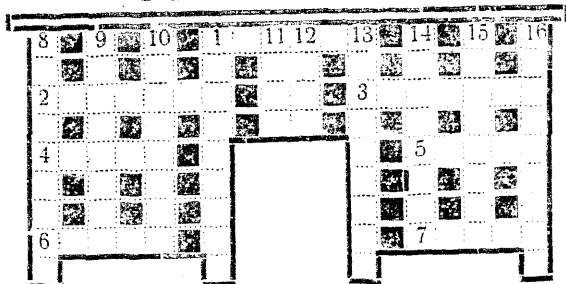
KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1930. A. IX. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti

Mõistatus

Nr. 3 (189).

Ristsõnade mõistatus.
Seanud E. Gutmann.

Lahendus ilmub „Romaan“ Nr. 7 (193).

Sõnade tähendus.

Vasemalt paremale:

1. Ajakiri.
2. Pidu tähtsam osa.
3. Kevadine kuu.
4. Vajalik igale inimesele.
5. Aastaaeg.
6. Saapa osa.
7. Lind.

Ülaalt alla:

8. Ilmakaar.
9. Liitlus, minek üle teatava piiri.
10. Läbipaistvast ainest.
11. Raamide kogu.
12. Töötuaine.
13. Materja.
14. Nädala osa.
15. Ehitusteadlane.
16. Pere kokku kutsumise abinõu mõnes mõisas.

Mõistatuse lahendus

Nr. 23 (185).

Kuldrannake.

Kuldrannake,
Mill' jõuab laev su kaldale!
Ju vara kalli koiduga
Su poole võtsin purjeta,
Silm siiski veel ei kallast näe
Siit üle kõrge lainemäe.

Kuldrannake,
Mill' jõuab laev su kaldale!
Siin alles võõra ilma piir,
Ei läigi ranna siniviir
Säält üle kaugerevee,
Kus lõpeb minu laevatee.

Kuldrannake,
Mill' jõuab laev su kaldale!
Ma õhtueha paiste sees
Sind näen punetamas ees!
Silm vaatab üle kaugerevee!
Mill' lõpeb igav laevatee!

Ado Reinvald.

91	104	99	46	93	106	61	54	9	68	63	56
98	45	92	105	100	47	8	67	62	55	10	69
103	90	101	94	107	53	60	73	66	57	64	
44	97	108	85	52	7	48	111	50	59	70	11
89	102	90	6	109	84	51	74	17	72	65	58
96	43	88	83	36	5	110	49	112		12	71
1	82		42	119	40	75	16	13	18	113	26
128	135	2	87	4	121	14	39	76	25	32	19
81	140	129	120	41	118	77	122	15	38	27	114
134	127	136	3	130	123		37	24	31	20	33
139	80	125	132	137	78	117	30	35	22	115	28
126	133	138	79	124	131	36	23	116	29	34	21

Imestamisväärt odavasti, kergesti ja puhtaks pesete oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka pesu wastupidavust, samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saavad imestamisväärt kergesti puhtaks. Naudke igal pool.

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

„Romaan“ tellimishinnad: 12 kuud 7.50; 6 k. 4.00; 3 k. 2.25; 2 k. 1.60.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: H. Courths-Mahler': Sa oled mu südame suvi. — Olai Aslagsson: Metshobune. — Dezsö Malonyay: Kaks vana. — S. Krömm: Paradiis. — M. J. Eisen: Mõtteid. — Arnold Liiv: Oh ära unista. — A. Myrberg: Oige armastus. — Edith Rode: Narr või kangelane. — Ed. Wöhrmann: Minu pisarad. — Oleg Berting: Vari sügavikust. — Tött ja nalja.

Nr. 3 (189)

Veebruar 1930

IX. aastakäik.

Sa oled mu südame suvi...

Saksa kirjaniku **H. Courths-Mahler'i** romaan.

3

„Sellist asja võis ainult elutundmatu üksiklane välja haududa! Aga ta on hoolt kannud, et kord majas oleks. Preili von Rosen elab lossi pahemas tiivas, mina paremas. Lossi keskehitus on erapooletu maa-riba. Seal peame testamendi määruste järelle tiheskoos sööma ja peale selle veel päevas vähemalt kolm tundi üksteise seltsis viibima. Kõik on täpselt ette nähtud. Vististi andis testamendi kokkuseadmine vanale härrale palju peamurdmist. Kes nende määruste vastu eksib ja täpselt esimesel mail Hohenecki ei ilmu, kui ta elab ja terve on, kaotab oma pärimiseõiguse.“

„See on tõesti kummaline testament!“

„Oh — see pole veel kõik. Tagant tuleb veel targemat.“

„See peale olen uudishimulik.“

„Kuule siis. Peale Hohenecki krahvkonna, mis pealegi õige palju sisse toob, milline sissetulek penni pealt mõlema pärija vahel jaotatakse, on krahv Herbert veel suure rahavara järele jätnud, mida seitsme numbriga tuleb kirjutada. Seegi vara tuleb pooleks teha — nii siis kummalegi miljonit, kui me veerand aasta pärast, nii siis esimesel augustil, üksteisega ei mõtle — abielluda.“

Norbert tõstis kohkudes silmad.

„Abielluda? Väik ja pauk!“

„Jah, abielluda. Kui üks neist vastu paneb, pärrib teine terve miljoni. Panevad mõlemad vastu, pärrib miljoni riik.“

Norbert vilistas tasakesi.

„Hm,“ arvas ta siis, „ja kumb teist peab esimese seletuse andma?“

Günter naeris.

„Seda ei tohi kumbki teha. Seletus peab ühel ajal kinnises ümbrikus antama notarile, ja see avab need ümbrikud siis esimesel augustil.“

Norbert tegi veidralt krimpsus näo.

„Oh häda! Siis pole midagi teha. Noh, avaldan sulle südamlikku kaastunnet, armas sõber, sest siis pead sa preili von Roseni ometi kosima.“

Arevalt tõusis Günter jälle toolilt.

„Ei! Nii kaugel me veel ei ole! Vaata-mata sellele, et preili von Rosen minu traditsiooniline vaenlanna on, on mul abiellust oma ideaalne vaade — just nagu sinulgi — kui et selle tingimusega lepin. Mina annan preili von Rosenile heameelega poole krahvkonna juure terve miljoni. Veel armsam oleks mulle midugi olnud, kui ta kogu krahvkonna oleks pärinud ja krahv Herbert mulle ainult raha oleks pärandanud ilma iga kitsendava määruseta. Siis võiksin sinuga jälle takistamata reisile minna. Meil oli ju kavatsus varsti jälle teele minna ja

Kesk-Aasiasse uurimisereisi ette võtta. Tundsin sellest nii suurt rõõmu, et sa mind jälle nii suurmeelselt lubasid kaasa võtta.“

„Hea küll, hea küll! Aga ära lobise midagi suurmeelsusest, sest et ma siamaani kui rikkam meie mõlemaid asju korraldasin. Sina oleksid minu asemel viististi sedasama teinud. Või mitte?“

„Arvatavasti.“

„Noh näed, sellepärast peame sellest suu. Minul vähemalt on sest sama kahju kui sul, et see pärandus meid peab lahutama. Ma ei tea lihtsalt, kuidas sinuta läbi saan. Mis peab saama meie ühisest tööst, mida pärast reisi lõppu üheskoos kavatsesime teha?“

Ohates vaatas Günter sõbrale.

„Kas sa ei taha oma reisi niikauaks edasi lükata, kuni ma kolm kuud Hoheneckis olen ära olnud?“

Norbert tõstis ruttu silmad.

„Hm! Miks öieti mitte? Kiiret sellega ju ei ole. Aga — mis ma vaheajal teen?“

„Mul oleks juba mõte — aga, ei tea, kas sa sellega lepid?“

„Räägi!“

„Kui sa minu seltsis Hohenecki tuleksid?“

Ainsa hüppega tõusis Norbert ja kahmas sõbra õlgadest kinni.

„Tore! Suurepärase mõte! Muidugi, ma lähen sinuga ja selle kolme kuu jooksul vaatame oma ained läbi, mis Aafrika-reisil olemine kogunud. Sellega pidime küll alles hiljem tegemist tegema. Aga asi sobib ka nii, ja siis reisime augustis. Eks ole nii, Günter?“

See võttis ta käest särasilmil kinni.

„On nii, Norbert. Mul on tuline hea meel, et sa reisi edasi lükkad.“

„Mis ma väljas ikka ilma sinuta teen? See on siis kõik poolik töö. Parem sinuga oodata kui sinuta reisisida. Aga — kas sa tohid võõraid enesega Hohenecki lossi viia?“

Krahv Günter naeris rõõmsasti.

„Junalale tänu, oma lossitiivas tohin ma võõrustada keda tahan. Tead, nüüd on kõik see lugu minu südamest hirmu võtnud. Kui sina minu juures oled, siis lepin ma isegi oma kaugelt vaenuliku sugulasega.“

„Ei tea, ehk abielludki veel temaga.“

„Ei mõtlegi sellele.“

„On see nii kindel?“

Pisut aega vahtis Günter mõtiskledes oma ette. Siis ütles ta tõsiselt:

„Üsna kindel, Norbert. Ma tunnistan sulle midagi. Kuigi ma sellest enam midagi pole rääkinud — oma ilusat tundmatut Nizzast pole ma veel unustanud. Vastuoksa — ikka

suurema igatsusega mõtlen ma temale. Ja — kui ma pärimisest teate sain, lendas mu esimene mõte temale.“

„Issand Junal, Günter, istub see nii sügaval?“

See noogutas.

„Väga sügaval — seda ei saa enam hävitada. Ja — tahan sulle tumistada, et olen juba sammusid astunud krahvinna Herderni aadressi saamiseks. On mul see käes, seda ei või ju olla raske saada — siis kirjutatakse krahvinnale ja palun mulle teatada ta seltsineiu nime, kes teda Nizzas saatis.“

Norbert pani käe sõbra õlale.

„Ja mis saab siis meie reisist?“

„Aasiasse lähen ma sinuga igatahes, Norbert. Ma lükkaksin siis pulmad tagasitulekuni edasi.“

„Sa mõtled juba pulmadelegi temaga?“

„Jah, Norbert. Muidugi oleneb kõik tema nõusolekust. Aga nüüd peame sellest suu. Tahtsin sulle vaid tõendada, et preili von Rosenist mulle iial naist ei saa. Kui üldse keegi krahvinna Nordauks saab, siis saab see olema minu ilus tundmatu — mu südame suvi.“

„Hm! Aga mis siis, kui sinu kaaspärija sinusse armub?“

„Ära tee mind kartlikuks, Norbert. Sellest küljest ei ole ma asjale veel vaadanud. Sest tõuseksid uued sekeldused. Kõige muu peale vaatamata oleks see mulle väga piinlik, kui preili von Rosen seletaks, et minuga tahab abielluda, ja mina temale peaksin korvi andma. See oleks ju hirmus lugu ja mul poleks lootustki tema käest pääseda.“

Tükk aega valitses sügav vaikus.

Sõbrad süttasid sigarid ja silmitsesid mõtiskledes suitsupilvi. Äkki laskis Norbert von Halldorf sõrmega nipsu, nagu oleks talle tulnud hea mõte. Ta silmad särasid vallatult.

„Mul on idee, Günter, kuidas sind selles piinlikus seisukorras saaks aidata.“

Küsidest vaatas krahv talle otsa.

„Noh?“

Norbert laskus ettepoole ja ta näomuskliid tuikasid kelmikalt.

„Mis oleks, kui me osad vahetaksime? Mina lähen Hohenecki kui krahv Günter Nordau ja sina kui minu sõber Halldorf. Sina ei ole Hoheneckis veel kunagi käinud. Keegi ei tunne sind seal. Ja sinu vaenulik täditütar ei tunne sind ju ka, eks ole nii?“

„Ei, keegi ei tunne mind seal isiklikult.“

„No näed. Testamendis pole sellest kõnet, et pead õige mine all Hohenecki ilmuma.

Kes võib sind siis takistada sinna võõra nime all tulemast? Preili von Rosen ei hakka mitte erilist vaeva nägema sinusse — nimelt härra von Halldorfisse — armumiseks, vaid püüab vististi mind võita. Niioled sina üsna julge. On ta noor ja ilus, siis lepin ma tema lahkusega heameelega, vastasel puhul teen ma ta maitse krahv Günter Nordau vastu nii mõrudaks, et ta ei mõtlegi sinuga abielluda. Toon meie sõprusele heameelega selle ohvri. Asi võib koguni õige lõbusaks kujuneda. Mis ütled sina selle kohta?”

Krahv Günter viskas sigarijupi tuhatoosi. Temagi silmad kiirgasid.

„Mõte pole paha. Võtan ta heameelega vastu. Sest siis on mul vähemalt võimalik preili von Roseniga võõra lipu all sõbralikku vahekorda saada ja nii vähemalt testamenditegija sedagi soovi täita. Olen ma niimoodi võitnud tema sõpruse ja usalduse, siis annan ennast temale tunda ühes omakasutu näoga, et ta oma seletuses nõusoleku annaks meie ühinemiseks. Siis pärandab ta vähemalt miljoni sularaha ja annab mulle loodetavasti meie naljamängu andeks.“

Norbert vaikis hetke. Siis ütles ta:

„Mulle tuleb veel midagi meelde, mida peame silmas pidama, mu armas. Kas meil ei ole Hoheneckis mingisuguse ülemusega tegemist?“

„Jaa — sellele pole ka mina veel mõtelnud. Ametiasutust ma ei tea, aga Hohenecki valitseja, keegi härra Karl Heinemann, peab sellele valvama, et me kõik nõuded täidame. Kui tema ainult sind silmas peab, kuidas võin ma siis tõendada, et mina määruste vastu pole eksinud?“

„Ära ole nii raske taipamisega, Günter. Asi on üsna lihtne. Meie räägime valitsejale kõik ära — tema kui mõõduandev isik peab kõik teadma. Mõnesugune põhjus on ikkagi leida, et temale selgeks teha, mispärast see maskeraad vajalik on. Aga peale tema ei tohi seda keegi teine teada. Ja tema peab meile vaikimiseõiguse andma. Peale selle: tule, võrdleme kord üksteise isikut.“

Naerdes tõmbas ta sõbra peegli ette.

„Nüüd vaata ise, Günter; kuni silmade värvini lähevad meie tundemärgid ühte. Trellkiijas oleksime, ainult mõned pisikesed asjad maha arvatud, täpselt sarnased. Eri-lisi tunnuseid ei ole. Sellepärast riskeerime. Ja kui sinu täditütar minu peale pärast demaskeerimist peaks vihastama, siis kannatan ma seda kannatlikult. Võimalik, et ta on tore ja naerab ühes meiega. Sa võid temale juba ette selgeks teha, et su süda juba on

seotud. Kahju ei saa ta sellest naljast igatahes mitte, vastuoksa — sa võimaldad temale selle läbi terve miljoni.“

„Minagi loodan, et kõik hästi lõpeb. Igatahes on krahv Herbert ise süüdi, et me sellised vahendid valime.“

Sõbrad otsustasid õhtul veel kord kokku saada. Siis lahkus krahv Günter ja läks hotelli, kuhu ta oli korteri võtnud.

Jõudes sinna, leidis ta igatsusega oodatud kirja krahvinna Herderni kohta seal: Krahvinnal olla Berliini ligidal Grunewaldis oma villa, aga ta olla kohe Berliini jõudes läinud dr. Jungmanni sanatooriumi ning viibivat arvatavasti veel praegu seal. Võetavat kohe järelpärimine ette ja antavat siis lähemaid teateid.

Sellega pidi krahv Günter leppima. Aga ta arvas paremaks krahvinna Herdernile juba kohe kirjutada ja palus temalt ta selt-sineiu nime ja aadressi, et tal sellele hädasti vaja on midagi teatada.

Kui see oli sündinud, saatis ta kirja viibimata Berliini sanatooriumi.

— — —

Hardy von Rosen ei olnud krahv Herberti kummalise testamendi asjus ennast ikka veel suutnud rahustada. Ta tunded vankusid päranduse saamise hingepigistava rõõmu ja hingevapustava hirmu vahel testamendi tingimuste suhtes.

Mia naeris ta välja ja julgustas teda.

„Sa kujutled enesele kõik hullemini kui see on. Minu arust ei ole need tingimused sugugi nii hirmsad, vaid nad on naljakad,“ ütles ta, kui nad kord jälle saalis istusid ja sellest rääkisid.

Hardy ohkas.

„Sa ei oska ennast minu asemele mõelda, Mia. Ma otse kardan seda kooselu krahv Günter Nordauga, keda ma ei tunne ja kes, kuna ma Rosen olen, minu vastu vististi vaenulik on, sest et ma temalt poole pärandust ära võtan.“

„Aga armas — mis võid sina parata, et krahv Herbert sinu tema kaaspärijaks on teinud. Seda õiendagu krahv Günter temaga, mitte sinuga.“

„Aga kuna krahv Herbert surnud on, siis tasub ta seda mulle kätte.“

Mia naeris.

„Kust sa tead, et ta nii kättemaksja on. Pealegi usun ma, et sul naljast vähe aimu on. Mina sinu asemel ootaksin seda kooselu lõbuga. On ta kena mees, siis võib kooselu kujuneda otse võluvaks, ei ole ta mitte hea, siis võtan ma ta pilkelauaks, Mina otse ka-

destan sind selle huvitava seikluse pärast ja teeksin selle omale lausa lõbuallikaks.“

Hardy naeris tasakesi.

„Jah, sina, Mia — sina oskad enesele ju kõik lõbuallikaks teha. Mina aga olen raskepärane. Ja kõige enam hirmutab mind testamendis peituv abieluparagrahv.“

„Aga mu armas, kui sulle krahv Günter ei meeldi, tarvitsed ainult ei ütelda. Küll kaotad sa sellega poole miljonit, aga mis sellest. Arvud, mis testamendis seisid, olid ju suured. Sina saad enesele vürstliku sis-setuleku.“

Jälle lehvits naeratus Hardy suu ümber.

„Need arvud panevad mu pea pöörutama, Mia, iseäranis kui neid palgaga võrdlen, mis siamaani sain. Sina kohaneksid ka kõige sellega ennemini ja oskaksid krahv Günteri vastu ruttu õiget tooni tabada. Mul on sulle suur palve, Mia.“

„Räägi, Hardy!“

Hardy vaatas temale kohmetult.

„Mis sa ütleksid, kui ma sind paluksin minu seltsis Hohenecki lossi tulla ja seal mõni nädal viibida?“

Mia plaksutas käsi.

„Suurepärase! Kõige suurema rõõmuga tuleksin ma!“

„Tõesti?“

„Enesestmõistetavalt. See on sinu poolt võluv mõte. Milline rõõm oleks mul vaenulikke pooli vaadelda! Sina — mina jään kogu kolmeks kuuks sinna. Ja siis tuleb minuga tasuta mere äärde. Me tahame üldse võimalikult palju koos olla. Nüüd oled sa ju rikas ja iseseisev. Millist rõõmu ma tunnen, Hardy, ah, millist rõõmu! Rõõmusta ometi sinagi!“

Hardy hakkas kergemini hingama.

„Mu julgus kasvas kohe, Mia, sest et sa minuga tuled, kuigi abieluparagrahv mulle ikka veel väga piinlik on.“

Mia silmitses täditütart vallatult kiirgavil silmil.

„Kas pean sinu sellestki murest päästma ja enesele suure löbu valmistama?“

„Mil kombel?“

Mia naeris.

„Mulle tuli hea mõte, mis mulle väga lõbusana tundub. Muide — enne kui seda ütlen — sinu vaenulik sugulane — krahv Günter on sulle ju põhjalikult vaadates onupoeg — ja järelikult, kui ka veel kaugemalt, ka mulle onupoeg, eks ole nii?“

„Noh — see on küll umbes nii.“

„Ilus! Nüüd minu kavatsus. Kas tahad kuulda?“

Pisut rahutult silmitses Hardy täditütart.

„Kuule, sinu põseaugud tuikavad äraandlikult. Brigitte ütleks: Vallatu, sul on mõni kelmistükk kavatsusel. Mina aga usun, sul on päris viguriväntus käimas. Sest sellise näoga, nagu sul praegu, tean ma, et sul jälle mõni karutükk ees on.“

„Õige, Hardy! Kuidas sa mind tunnud! Nii siis kuule, mu armas, ja ära ehmata surnuks!“

Ja elavalt seletas ta Hardyle, milline kavatsus tal oli. Hardy tegi esiti ehmunud näo ja tõrjus kartlikult. Aga viimaks hakkas Mia lustituju temalegi külge ja nad harutasid kavatsust naerdes edasi, ja mida enam nad seda harutasid, seda naljakam näis see nende meelest olevat.

Nad olid parajasti üksikasju maalimas, kui tädi Klementine tuli. Mia andis Hardyle salamahti märku ja ütles siis lõbusalt:

„Tead, tädi, mis ma teen?“

Proua von Verner silmitses teda küsivalt.

„Noh?“

„Lähem Hardyga Hohenecki. Tema vajab nii ütelda valvedaami ja selle ameti võtan mina enesele.“

Proua von Verner tõstis heitudes käed.

„See ei lähe, Mia! Teie kahekesi Hoheneckis! Mina läheksin ju heameelega teiega ja võtaksin teid oma kaitse alla, aga ma pean ju Wiesbadenisse minema ennast arstima.“

Proua von Verner tarvitas seda Wiesbadenisse olemist juba mitu aastat tagajärjetult, sest et ta häda ainult ettekujutus oli, aga ta oleks ka kindlasti uskunud, et ilma selleta enam edasi elada ei või. Mia teadis seda, aga ta ütles üsna tõsiselt:

„Muidugi pead sa Wiesbadenisse minema, tädikene, see on kindel. Aga meie pärast ära murstse. Esiteks kaitseme endid vastastikku ja teiseks võime ju Brigitte kui valvedaami kaasa võtta. Tema on juba mitu korda seda ametit pidanud, kui sul võimatu oli mind saata, ja alati on ta seda toredasti toimetanud.“

„Kas see läheb?“ küsis vana daam.

„Muidugi — üsna toredasti koguni. Ja mõtle ometi, teisiti asi ei lähegi. Sina pead minema Wiesbadenisse ja Hardy Hohenecki lossi. Üksipäini ei või ma teda ometi minna lasta.“

„Ei, ei, sul on õigus, see läheks veel vähem,“ kiitis vana daam järele.

Oma kavatsust ei arvanud Mia aga vaja olevat tädile teatada. Brigittegi pidi sellest teel kuulma, et ta midagi ei saaks edasi teatada. Toatüdruku ja teised teenijad pidi Mia koju jätma. Brigitte pidi temale olema

toatüdruku asemikuks, teised teenijad leidis ta muidu kõik ju Hoheneckist. Nii oli tädi Klementine nõus. Naeratades pani ta käe Hardy õlale.

„Noh, väike krahvkonnapärija, mis su süda nüüd ütleb? Kas ta ikka pole veel tasakaalus?“

Hardy naeratas.

„Oh tädi Klementine, nii pooleldi — pooleldi. Kord tahaksin rõõmus hõisata ja laulda, siis jälle valdab mind tunne, nagu oleks see kõik unelm, millest ma äkki jälle kõigi murede ja hädadega võin ärgata.“

„Vaene, väike Hardy, elu pole sinu vastu siiani sugugi hell olnud. Ja ise ei tahtnud sa ennast ju ka iial aidata lasta.“

„Ei, tädi Klementine, seda ma ei tahtnud, selles suhtes tunned sa minu vaateid,“ ütles Hardy kindlasti. „Nii tänulik kui ma teile ka olin kõige abivalmsuse eest, vastu võtta ma seda ei võinud. Jumalale tänu, see pole nüüd enam vajalik. Kui ma vaid teaksin, kuidas krahv Herbert sellele tuli, et poole varandust minule pärandas. Kahtlemata oli ta väga õilas ja õiglaselt mõtlev mees.“

„Igatahes väga õiglane. Ja sina ning krahv Günter võite teda sellega kõige paremini tänada, et katsute kõigest jõust seda täita, mis tema südamele kõige kallim oli, nimelt rahu pidada ja vaenlust maha matta.“

„Mina pole Nordaude vastu iial vaenu tunnud ja ei tunne seda ka krahv Günteri vastu. Loodetavasti mõtleb tema samuti kui mina, aga ma kardan, tema on mu peale juba sellepärast pahane, et ma temalt poole pärandust ära näpsan.“

„Oh ei, Hoheneck pole ju majoraat. Sina oled krahv Herbertiga samavõrd sugulane kui tema. Arvasin seda järele. Krahv Herbert oleks võinud sinu sama hästi oma üldpärijaks määrata.“

„Tädil on õigus, Hardy,“ kinnitas Mia. „Ära luiska enesele niipalju ette ülekohtust onupoja vastu. Seega hapendad sa enesele kogu päranduse. See on otse ebatänu krahv Herberti vastu, kes sulle niipalju on tahtnud head teha.“

„Ja muidugi, Mia, ma olen temale ka nii väga tänulik. Tema on mu vabastanud kõigest hädast ja vaesusest — ja parajasti nüüd, mil ma jälle ei teadnud, mis teha või kuhu minna. Mu Jumal — kes teab, mis mind kõik veel oleks oodanud!“

„Noh, igatahes on saatuse sulle midagi väga head teinud ja kavatses sulle võib olla veel midagi paremat pakkuda. Sellesse

tahame kindlasti uskuda,“ lõpetas Mia energiliselt.

Hohenecki lossi keskehituse suurde halli olid esimese mai ennelõunat kõik lossiteenijad ja ametnikud uusi härraseid oodates kokku kogunud.

Kell 11 pidi krahv Günter Nordau kohale jõudma. Ta oli telegrafeerinud ja ühtlasi teatanud, et ta kaasa toob oma sõbra, kellele ta palub oma lossi tiivas toad valmis seada.

Ja tund hiljem oodati preili Bernhardine von Rosenit tema täditütre Mia von Speyeri ja vana saatjanna seltsis.

Teenijad sosistasid oma keskel ja avaldasid arvamist, millised uued härrased saavad olema üksteise ja teenijate vastu.

Testamendi sisu oli loomulikult kõigil teada ja kõik olid pingul ootuses, kas pärijad paari said või ei.

Hohenecki loss oli suur hoone. Keskehitus oli uhke ja kõrge ning tõusis kõrgeks torniks. Külgtiivad, mis temaga ühinesid, olid täpselt ühesuurused. Neil oli ühesugune ruumijaotus ja nad olid ka ühtemoodi sisseseatud. Pahema tiiva sisseaad oli aga heledam ja õhulisem, sest siin olid alati seisnud daanideruumid. Sellepärast oli krahv Herbert need ruumid ka määranud Hardyle. Parem tiib oli värvideltraskem ja tumedam ja sobis sellepärast ennem härradele eluasemeks.

Kummagil pärijal oli oma tiivas kolmkümmend tuba. Sellejuure tuli veel erapooletuks määratud keskehitus, millesse oli mahutatud seltskonnaruumid ja mis oma kalli sisseaadega olid määratud mõlemale poolele tarvitada. Siin keskehituses pidid nad iga päev kolm tundi üheskoos veetma. Aja suhtes tuli kokku leppida.

Muide oli ka teenijaskond kaheks jagatud, õigemini kolmeks. Keskehituse jaoks määratud teenrid olid eriti nimetatud. Testamendi kokkusead oli krahv Herbertile vististi palju peavalu teinud.

Ka pargi taga seisva ametuikumaja ametnikud teenisid mõlemaid pooli. Nende ülem oli valitseja Heinemann, kes testamendi määruste järele surmani pidi oma kohale jääma.

Nüüd seisis ta oma kõrge koguga hallis ja ulatas kõigist teistest peaaegu peajao üle. Tema päevitunud nägu piirasid kollakas habe ja samakarva juuksed. Temal oli energiline nägu, aga ta silmad olid heatahtlised, helesinised, kust välja paistis

Kindral-Major G. Jonson,

Kaitseväe ühendatud õpeasutuste ülem, I ratsa polgu vormeerija ja kauaaegne ülem pühitses 7. jaan. s. a. oma 50. a. sünnipäeva. Olles hea organisatori ja juhi annetega ning haruldase sõjameheliik julgusega oskas kindral Jonson meie raskeil ja segaseil aegadel liita ratsamehi ühiseks pereks, kus valitses meelevõim ja isamaalik vaim. Vabadesõjas ülesnäidatud teenete eest on kindral Jonsonile annetatud I liigi III järgu ja II liigi II järgu Vabadusristid ja Latvija „Karutapjate Ordu“ III järgu aumärk.

meeleausus. Tema oli osanud kõiki ennast austama sundida. Aga sellejuures oli ta õiglane ja heatahtlik. Tal oli oma ametnikkude jaoks südant, ja kui mõni neist hädas oli, siis oskas ta teed leida, kuidas meest aidata, kui tal see võimalik oli.

Tema ei olnud piduriidesse riietunud. Praktilises ametkoes nägi ta palju esitulisem välja.

„Praekues olen ma õnnetu nähtus loodusloos. Iga kreaatur peab kandma, mis talle sobib. Minule on töökuub selga kasvanud ja selles olen ma mees,“ armastas ta harilikult ütelda.

Mütsi oli ta peast võtnud ja taskusse pistnud, ning ratsapiitsa, mis peremees temale

kinkinud, pistis ta saapasäärde. Halli astudes oli ta inimesi lahkesti teretanud. Lühike, terav pilk lendas kooslõigetest üle. Siis vaatas ta alla. Kahe minuti pärast pidi vanker krahv Günteri ja ta sõbraga kohale jõudma.

„Noh, Heinrich, avage nüüd ukсед. Kuulen juba, kuidas lapsed lossinäe all hurraa kärvuvad. Nemat tahavad ka oma lõbu saada.“

Teener Heinrich avas kõrged uksepooled, ja juba vuraski tõld trepi ette. Heinrich avas tollaukse, valitseja astus töölla ette ja teretas härraid.

Need andsid temale ta teretussõnade peale mõlemad kätt, nii et valitseja silmapilgul ei teadnud, kumb härradest krahv Günter Nordau oli. See oli härrade poolt arvatavasti ette mõeldud. Krahv Günter jättis ka enese ja Norberti esitamata. Viimane hakkas Heinemanniga kohe jutlema, ja see viis selle veendumusele, et Norbert on krahv Günter.

Härrad teretasid nüüd ka pererahvast hallis ja siis juhatati nad nende tubadesse, mis, nagu krahv Günter tellinud, kõrvustikku seisis.

Kui härrad üksi jäeti, vaatasid nad üksteisele naerdes otsa.

„Nii, nüüd oleksime siis valelipu all siia jõudnud, sest valitseja Heinemann tituleeris mind härra „krahviks“, ja mina ei vaielnud vastu,“ ütles Norbert.

Krahv Günter kibrutas veidra kahetsusega otsaesist.

„Minul on umbes selline tunne, Norbert, kui meie kooliajal, mil mõne rumala tembu välja haudusime ja ei teadnud, kuidas ta lõpeb. Muide on valitseja tore mees ja avaldab mulle rõõmustavalt otsejoonelist muljet. Seda meest ei taha ma ühelgi tingimusel petta.“

„Selles jõudsime ju ühele arvamisele, Günter.“

„Tead, ma lasen ta parem siia kohe paluda, et võiksime temale oma saladuse teada anda.“

„Muidugi. Ta ei näe sugugi selline välja, nagu võiks ta meie nalja rikkuda.“

Härrad riietusid ruttu ümber, ja pool tundi hiljem võtsid nad valitseja üheskoos vastu.

Nüüd võttis krahv Günter sõna.

„Härra valitseja, ma lasksin teid siia paluda ja tahan teile väikese saladuse avaldada.“

Heinemann kummardas ja silmitses noori mehi heatahtlikult.

„Palun, härra von Halldorf, olen teie käsutada,“ ütles ta Günterile.

Günter oli telegrammis Norberti nime teada annud.

„Palun, kas annate mulle oma ausõna, et te sellest, mis teile ütlen, seni vaikite, kuni ma teile rääkimiseks luba annan?“

Imestades vaatas Heinemann krahvile oma sinisilmadega otsa.

„Teil on minu ausõna. Ma vaikin — muidugi vaid siis, kui ma sellega kellegile kahju ega ülekohtu ei tee.“

Krahv Günter naeris.

„Teie olete ettevaatlik mees, härra valitseja, aga kui mu inimesetundmine mind hädasse ei jäta, ka aus mees. Ja vististi ei nõua me teilt midagi, mis kellegile kahju võiks teha. Lühidalt — ma teatan teile saladuse katte all, et mina ei ole härra von Halldorf, vaid olen krahv Günter Nordau. Meie mõlemad, minu sõbrad ja mina, oleme oma osad teatud põhjustel vahetanud. Mina sooviksin eslotsa oma sõbra nime all siin viibida. Selle vastu testamendi määrused ei räägi. Teie tunnete ometi kadunud krahvi kummalist testamenti?“

„Muidugi, härra krahv.“

„Noh, siis teate ka, et ta soovib abielu minu ja mu kaaspärija vahel, igatahes aga tõelikku vaenluse lõpetamist meie vahel.“

„Tean kõik, härra krahv, ja tean ka, et minu kadunud härrat, kes mind oma usalduse ja sõpruse vääriliseks arvas, kõige paremad mõtted juhtisid, nagu ta üldse kõigis asjus oli suuremeelne, imestamisevääriline inimene.“

Krahv Günter noogutas tõsiselt pead:

„See austab teid ja kadunud, et teie temast nii räägite. Mina olen temale vististi südamest tänulik, aga kardan, kas just abielu-paragrahv vaenluse minu ja mu kaaspärija vahel lõpetada võib. Sellele ei ole krahv Herbert arvatasti mõelnud. Preili von Rosen ja mina ei saa üksteise vastu selle paragrahvi pärast küllalt otskohesed olla ja kui üks selle vastu on, siis võiks teine seda pahaks panna. Selle eest tahaksin ma hoiduda ja preili von Rosenit tundma õppida, ilma et ta näeb minus traditsioonilist vaenlast ja kosjakandidaati. Annan ma enda hiljem temale tunda, küll ma temale siis ka ära seletan, mispärast ma enese näokatte taha peitsin. Ja et seda toimida, niikaua kui ma seda vajaliseks arvan, siis peavad kõik lossielanikud, peale teie, mind härra von Halldorfiks arvama. Ja sellepärast palun ma selleks teilt toetust. Kas

tahate mind eslotsa Norbert von Halldorfiks pidada?“

Tähelepanuga ja mõttlikult oli valitseja kuulanud. Lühikese mõtisklemise järele noogutas ta naeratades pead.

„Teie soov ei käi minu põhimõtete vastu. Kuna te preili von Roseni vastu sõbralikudel põhjustel soovite tundmatuks jääda, siis ei oleks krahv Herbertki selle vastu midagi lausunud. Nii siis austan ma teie tahtet, härra krahv. Muidugi vastutate teie ise tagajärgede eest, mis sellest võivad tõusta. Mina loodan ja soovin, et see pettus aitab teid vaenlust kahe vastase poole vahelt kaotada.“

Ta pigistas härrade kätt, mis need talle andsid.

„Ma rõõmustan, härra valitseja, et mind tahate toetada,“ ütles krahv Günter. „Muide tahaksin veel küsida, millal preili von Rosen saabub?“

„Hiljemalt veerand tunni pärast.“

„Loodetavasti saame varsti süüa, sest me oleme näljased,“ tähendas Norbert.

„Lasen teile viibimata süüa anda. Lõunasöögi peate preili von Roseni seltsis sööma. Tema tuleb pealegi oma täditätre, preili von Speyeri seltsis.“

„See on aga tore.“

„Muidugi peate hoolt kandma, härra krahv, et teie ka härra von Halldorfina igapäev kolm tundi preili von Roseni seltsis mõüda saadate.“

„Enesestmõista; minu sõber ja mina oleme daamide seltsis lahutamatud.“

„Siis on kõik korras. Head päeva, mu härrad.“

„Head päeva, härra valitseja.“

Heinemann lahkus.

Varsti selle järele ilmus teener ja tõi hõbeplaadil kaks kirja.

„Härra valitseja laseb härra krahvile ütelda, et need kirjad praegu süia jõudsid.“

Krahv Günter tahtis kirjade järele haarata, aga Norbert heitis temale hoiatava pilgu.

Kui nad jälle kahekesi olid, ulatas ta kirjad naerdes sõbrale.

„Ära unusta, et sul krahv Günter Nordaule määratud kirjadega midagi tegemist ei ole,“ ütles ta.

Krahv Günter naeris kaasa:

„Sellega peab veel harjuma,“ ütles ta võttes kirjad.

Kohkunult, vaatas ta esimesele neist.

„Oo — kui paha!“

„Mis asi, Günter?“

„Siin saan oma krahvinna Herdernile

J. Vannas' e foto.

Kolonel **Oskar Raudvere**, Tallinna linna komandant pühitses 31. dets. l. a. oma 10. aastast ametijubelit. Tema oli ka Kaitseliidu esimesi organiseerijaid ja Tallinna maleva esimeseks pealikuks.

kirjutatud kirja tagasi, tähendusega: Surnud. Nähtavasti on ta oma haiguse kätte varisenud. Kust saan ma nüüd veel oma ilusa tundmatu neuu aadressi?"

Norbert silmitses teda mõtlikult.

"Hm! See on sulle küll paha! Aga seda aadressi võib ometi kuidagi viisi saada."

Seni oli krahv Günter teise kirja avanud.

"Siin kirjutab mulle mu tuttav, krahvinna olla ühes sanatooriumis operatsiooni tagajärjel surnud, ja muud midagi. Nüüd on juba palju raskem selle noore daami aadressi teada saada, sest ma ei tea ju ta nimegi."

Norbert vaatas sõbrale tõsiselt silma.

"See on võib olla saatuse sõrm, mis sulle titleb; et parem on kui sa oma ilusat tundmatut enam ei näegi."

Ohates pööras Norbert kõrvale.

"Eksid oletades, et ma sellest sõrmest kitsin. See takistus ainult suurendab mu igatsust tema järele."

Nüüd teatas teener, et eine ootab.

Härrad astusid kõrvaltuppa.

Samal hetkel kuulsid nad tõlga lossimäest üles sõitvat. Nad ruttasid akna juure, et tulijatele pilku heita. Aga tõld sõitis ruttu mööda. Nad ei näinud muud kui kaht

daamikübarat reisilooridega, mis lustilikult õhus heljusid.

"Nüüd siis saabub minu vaenlane Hohenecki lossi," titles krahv Günter.

Härrad lasksid enestele eine maitsta. Teener andis neile sinna juure ka head veini.

Norbert mängis oma osa osavasti. Ta andis teenrile käsu preili von Roseni juure minna ja küsida, millal talle luba antaks daame teretada ja neile oma sõpra Halldorfi esitada.

Natukese aja pärast tuli teener tagasi ja teatas, armuline preili laskvat härraid paluda teda poole tunni pärast erapooletus saalis oodata. Siis tulla ta ja tutvustavat neid tühtlasi ka oma täditütrega.

Kui teener lahkus, titles Norbert lõbusasti:

"Nii nüüd oleme vaenlasega ühendusesse astunud ja vaatame edasi. Seni suitsetame. Soovin veel ainult, et mõlemad daamid oleksid noored, ilusad, armastuseväärilised ja lustilikud, siis jõuame oma kolmekuulise vangipõlve välja kannatada, kuna me ka siin rahulikult saame tööd teha."

"Hohenecki loss on väga ilusal kohal. Siin metsades on vististi lust küttida."

"Üldse, mu armas, on see loss suurepärase. Otse hirmus, et sa oma südame ühele nimetule tundmatule oled kaotanud. Muidu peaksid sa tingimata oma vaenulikusse täditütresse arnuma, juba selleks, et kogu krahvkonna omada. Ma hakkan sind juba peaaegu kadestama."

Krahv Günter vahtis suuril silmil oma ette. Tema mõted otsisid täis igatsust ilusat tundmatut, ja ta kujutles enesele, kui ilus see oleks, kui ta siin tema seltsis võiks elada.

Aga kust pidi ta tema leidma, kuidas tema juure pääsma, et temale võiks ütelda, kelleks ta temale saanud, ja temalt küsida, kas temal samasugused tunded ei olnud kui temal!

— — —

Vaheajal oli Heinemann ka Hardy ja Mia ukse ees vastu võtnud.

Nendegi vastuvõtt oli toimunud eeskavakohaselt. Ja valitseja avaldas nendegi peale usaldustäratavat muljet.

Daamid juhatati pahemas lossitiivas oma tubadesse, ja kuna Brigitte kohvritest mõned kleidid ümberriietumiseks välja võttis, esines täditütarde vahel samasugune stseen, nagu see oli esinenud krahv Günteri ja ta sõbra vahel. (Järgneb.)

Mets hobune.

Norra kirjanik **Olai Aslagsson.**

1

1.

Hobused ja John.

Ameerikas, Wyomingi rohulaantes, leidus veel mõni hea aasta tagasi väikseid hobustekarju, kes vangipõlve ja põletamisrauda veel ei tunnud.

Maa oli tookord alles vähe haritud. Siis olid veel ehitamata laiad tammidki, mis nüüd miil-miili järele vett juhivad ja kuiva kõrbe muudavad rohelisteks põldudeks.

Noil päevil asusid talud ehk farmid ainult jõgede ääres, kus iga asunik enesele ise võis tammid ehitada, ja jõgede vahel leidus laiu madalikke ehk lohke, mis küllalt nii suured olid, et vesi neis kogu suve võis püsida.

Veel praegu leidub — ja saab alati leiduma — määratumaid maa-alasid, mida ader ja äke iial ei puutu, kõrbeid, mida veepuuduse pärast iial ei tarvitada karjamaaks.

Wyomingi osariigi põhjapoolses osas muutub lagendik ikka künkliksemaks, kuni ta aegamööda tõuseb mägedeks, mis lähedal ja kaugel üles taeva poole tõusevad. —

Seal leidub suuri ja väikseid lagendikke mägede vahel, suuri ja väikseid platoosid, millel peaaegu püstloodis kaljuseinad. Seal on püramiidikujulisi mäeharju, mille vahel lugematud kitsad, sügavad, järsuseinaga kuristikud siksakis alla madalamale viivad.

Sõnaga: See on maastik, mis paremini kui ükski mu sobib metselajatele asupaigaks. Fantastlik maakuju pakub neile ideaalseid varjupaiku igaveses võitluses inimesega.

See on uhke maa; seal pole midagi kitsast, ei midagi, mis mõjuks rusuvalt. Ta on suurejooneline ja vaba kõige madalamast kõrgusest kunilumega kaetud kaljutippudeni, mis vastu taevast imeselt silma paistavad, kuigi nad seisavad miilide kaugusel.

See maa on rikas loomadest, taime- ja lihasööjatest.

Ta on ka rikas kanalaadi lindudest, aga vaene laululindudest.

Ta on rikas närijatest ja klaperdavatest madudest, päikesepaistest suvel ja tuiskudest talvel ja igal aastaajal lõpmatu rikas looduse üksildusest. —

Siin oli see koht, kus üks mets hobuste salk elutses. Kord oli see salk vististi küll suur olnud, aga viimastel aastatel ajasid inimesed teda teravalt taga. Hulk loomi püüti kinni, kuni salk jäi ainult veel kakskümmendviis või kolmkümmend hobust. Neil hobustel polnud suurt rahaväärtust. Need olid harilikult väiksed ponid, kes raske töö jaoks liig nõrgad olid. Nad sobisid ainult ratsutamiseks, ja ratsahobuste hind oli seal kaugel tookord uskumatu madal, kuigi neid hobuseid alati ja igal pool vajati. Sellegipärast kahanes salga arv alaliselt.

Mõnikord püüti loomi ainult lõbuks, mõnikord, et neid kasutada teatud päevadel, kui auhinnad määrati selliste hobuste õpetamiseks, kes oma seljal veel iial polnud tunnud sadularihma. Ja mõnikord sellepä-

Kolmeväratipp (Partenkirchen).

H. Franke, München,
pildistatud Voigtländer-Heliariga.

rast, et hobused, kes küll kellegile ei kuu- lunud, aga peaaegu aasta otsa rohulaanes ringi jooksid, kergesti teiste hulka sattusid ja nii kaduma läksid.

See väike salk, kes siin jõe ja mägede vahel elutses, oli viimaseid vanade päevade ülejääke.

Loomadel, kes karjas elavad, on alati üle- mus, juht, keda nad usaldavad ja kellele nad järgnevad. See juht on enamasti selline, kes kuidagi tähtsaks saanud ja enam jul- gust ilmutanud kui teised. Sel salgal oli juhiks helekõrb täkk, kel peen aga tugev kehaehitus.

Täkk polnud enam üsna noor, sest lam- bakarjased ja teised, kes oma elu rohulaa- nes veedavad, olid teda juba mitu aastat näinud. Ja enam kui üks neist oli teda ihaldanud omale saada. —

Suve veetsid metshobused meelsamini mägede vahel kõrgustikul, aga talvel tulid nad mõnikord ka alla jõe ääre.

— — —

„Tsirkuse-John“ elab väikeses majas, mille ta enesele ümargustest palkidest alla jõe ääre on ehitanud.

Majas on üksainus tuba ja ta seisab oma krundi keskpaigas. Selle krundi on ta mõni aasta tagasi omale võtnud. Maapind pole harimiseks väga soodus. Ta seisab oja ääres, mis suvel kuiv on. Aga mitte kaugel ma- jast seisavad mõned suured loomulikud madalikud, mis veest täituvad, kui keva- dine uputus tuleb, ja kogu suve hoiavad nad oma vee lammastele ja lehmadele alles.

See on ainus veekoht mitme kilomeetri- lises ümbruses ja selle veekoha omanik võib sealt kogu rohulaant ümbruses vaa- delda.

Vaevalt on Johnile meele tulnud omale põlluharimisega leiba teenida, sest oma tu- gevusele ja suurusele vaatamata ei vihka ta midagi enam kni rasket tööd. Tema koht seisab ainult seitse või kaheksa kilo- meetrit ühest väikesest linnast kaugel, ja see kaugus on neil päevil Ameerikas vae- valt nimetamise väärt.

Kui John teistele töötab, siis leiab ta alati midagi, mis mitte ei ole liig raske, nagu ratsutamine või sõitmine.

On ta kodus, siis ei tee ta enam kui just hädasti vaja on. Ta valmistab enesele süüa, peab oma tarvis jahti, loeb palju ja magab veel rohkem.

Talvel laseb ta mõne röövlooma, kes talle juhuslikult lähedale tuleb,

Ajajooksul on ta mõned ponid omanda- nud, kes metsikult rohulaanes ringi rända- vad, aga alati tulevad tema veeloigu juure jooma, kui oja kuivaks jääb.

Lambakarjasena on John tihti näinud väi- kest metshobustekarja, kes siamaani ini- neste käest veel õnnelikult on pääsnud. Ta on neid üsna ligidalt näinud. Kord, kui ta vastu tuult üle mäe ratsutas, sattus ta oota- matult nende peale. Ta on neid silmitsenud mitmes kohas mõne platoo äärel või mujal mägestikus. Ta on neid näinud, kui nad ehmudes ja lehivate lakkadega vuhisesid üle lagendiku.

Ja igakord on temale eriti silma torga- nud nende pealik ning juht, helekõrb tu- geg täkk.

Tihti on ta soovinud kogu karja oma karja hulka arvata, nende puusa oma rau- aga märkida, oma majakeses istuda ja näha, kuidas nad lõunaajal lähuvad veeloigu juure ja siis jälle tagasi tormavad; aga enam kui kõike muud soovib ta omada peent he- ledat kõrbi täkk, kes üle rohulaane nagu lendab, kui keegi teda heidutab. —

Talvel hoiab John palju kuid lambaid. Need käivad üleval kõrgustikul, kus terav tuul lume rohunatukeselt ära puhub.

Hobustekarja näeb ta talvejookul tihti, mõnikord lähedalt, mõnikord kiikri kaudu.

Varakevadel loobub ta sellest talitusest. Tema on otsustanud hobust kinni püüda.

Rohi ei anna enne mai keskpaika toitu, nii on temal siis aega. Kogu talve otsa on loomadel vähe toitu olnud, nii et nad kül- lalt korras ei ole. —

Metshobuseid püütakse mitmel kombel. Mitu meest on selleks vaja ja küllalt ho- buseid, et alati hobune värske oleks nii kaua kihutama, kuni veel jaksab. Või neid võib tasakesi järgida, vahetpidamata, nii et nad ei saa aega söömiseks ega joomiseks ega ka puhkamiseks. Kui see küllalt kaua on kestnud, tihti mitu päeva, siis nad enam ei suuda või ei taha. Siis ratsutatakse värske hobusega nende juure ja püütakse nad lassoga või aetakse nad aeda.

Aga need meetodid, mis kahtlemata on kõige paremad ja kindlamad, kus maapind tasane on, nii et neid kergesti saab pime- dail õil jälgida, ei kölba tihti künklikel maal.

Pealegi ei ole nad Johnile sobivad, kuna nad vajavad mitut meest. Ja John on üksipäi.

Esimene asi, mis ta koju jõudes teeb, mõteldes, kuidas ta selle hobuse kätte võib saada, on, et ta ise oma ponid kokku korjab,

Päev hiljem sõidab ta linna moona ja kaeru tooma.

Ta pole veel otsusele jõudnud, millist meetodi ta peab tarvitama; aga igatahes tahab ta enne ise omad ponid korda seada, sest kaartega toidetud hobused on palju vastupidavamad kui heintega ja rohuga toidetud. Öö ja päevad on ta pea täis mõtteid. Lugematud kavatsused tulevad ja lähevad. Alati on midagi teel ees. Ta kujutab enesele kavatsuse tegeliku teostamise üksikasjaliselt ette.

2.

A u g u s.

Ühel päeval kohtab ta hobustekarja kaugel väljas mägede vahel. Väikese veekogu, nende joomakoha, lähedal. Hobused tulevad tasakesi sörkides mägedelt alla, üksteise kannul kitsal teel, mis nende kabjad sinna raiunud, ja helekõrb täkk on nende juht. John hüppab hobuseturjalt maha ja laskub kõhuli maapinnale, et neid rahulikult läbi kiikri vaadata. Nad ei näi midagi kartvat, sest nad jätkavad sörki kuni alla jõeni. Rahu, mida nad talv otsa maitsnud, on nad arvatavasti lõdvaks ja ükskõikseks teinud.

Hulk aega lamab John, klaas silmade ees. Hobused on üsna rahulikud. Nad lähevad põlvini vette, joovad, tõstavad pead, vaatavad laisalt ringi ja joovad siis jälle.

Teisest küljest tuleb kari lehmi siledat mäge mööda alla vee ääre.

Kui viimane hobune mägede taha kaob, kargab John jälle sadulasse ja ratsutab koju. Kuna ta maas lamas ja hobuseid silmitses, tuli talle mõte, mida ta kaua ilmaaegu oli otsinud.

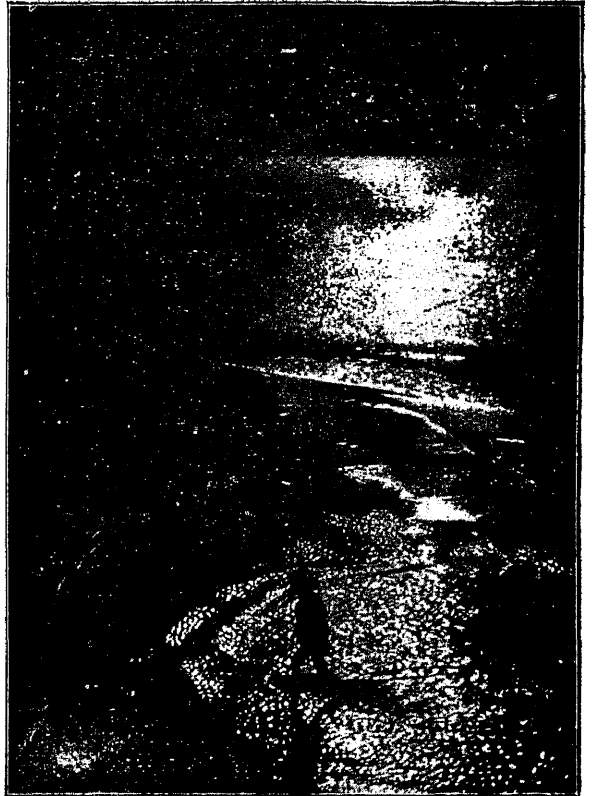
See teeb ta tuju heaks; ta tunneb rõõmu looduse kaunidusest, kõige enam aga toredast mõttest.

Üks jänes hüppab ehmudes ta hobuse jalgade eest üles ja paneb kui hull punuma. Kaugel, kaugel väljas päikesepaistel on kari antiloope söömas. —

Kaks päeva hiljem sõidab John jälle kohale. Vankris on tal keedunõud, moon, voodiriided ja mitmesugust muud kraami. Mäe taga, mitte kaugel hobusteteest, rakendab ta hobused vankri eest lahti, seob nad vankri külge kinni ja annab neile kaeru ette.

On juba hiline pärastlõuna. Päike vajub ruttu silmaringi taha; kõik on ümbruses nagu surnud.

Hommikust saadik pole ta midagi söönud ja nüüd asub ta enesele kohe õhtusööki

Hõbedane meri.

C. Argelander, Stolpis.
Ülesvõtte Voigtländeri Heliiriga.

valmistama. Kolm ümmargust kivi on tal koldeks, kuhu peale ta praepanni asetab peki ja kartulitega. Selle kõrvale, just tulle, paneb ta kohvipaja. Moonakasti kaane korraldab ta söögilauaks. Varsti selle järele tõuseb küpsetatud peki ja kange kohvi lõhn vaiksesse õhku.

Voodiriided on tal purjeriidesse mässitud, et nad ei tolmuks ega märjaks ei saaks. Sadul pea all, sirutab ta purjeriidele pikali ja hakkab lugema paari vana ajalehte, mis ta kaasa toonud. Nii jääb ta lesima, kuni pimedus veele ja rohulaanele laskub.

Öökull kisendab härdalt pimedas; metskoer vastab pika, kummaliselt paljutoonilise hulumisega. —

Juba koiduajal on John jälle jalul, ja küpsetatud peki ning kange kohvi lõhn täidab jälle õhku. Parajasti nõudepesemise lõppedes tõuseb päike idast mägede tagant. John teab, et loomad meelsasti sama rada tarvitavad, kui juua tahavad, ja — kui ta ei eksi — täkk saab olema nende ees.

John valib koha, kus hobused ümber ühe

kivi peavad terava käänu tegema. Sinna kaevab ta augu maasse, suure augu, mille ta hiljem okstega ja mullaga katab. Siis läheb ta vankri juure tagasi.

Kui päike enneloõnat ütleb, et hobustel varsti joogiaeg jõuab, paneb ta tihede hobusele sadula selga ja seob teise sadula külge. Siis ratsutab ta eemale. Poole kilomeetrit ratsutab ta, küllalt kaugele, et tema hobune ja hobustekari üksteist ei saa haista. Ja küllalt ligidale, et hobusekarja liigutusi võib silmas pidada.

Maalerliku ebakorralisusega levineb juba hästi haljendav maastik tema ees pilvetuma taeva all, mille päike kõike soojendab.

Selge nagu selge silm seisab seal vesi, milles ümbruse mäed selgesti peegelduvad.

Siin ja seal nähakse veepeeglis mõne forelli musta ringi. Muidu ei ainustki elumärki ega häält.

Nii on John juba tihti varemaltki istunud, enamasti karjasena; aga veel iial pole aeg temale nii igav olnud, sest veel iial pole ta tunnud sellist põnevust.

Ta ei vaata enam ringi, ei naudi enam looduse suurust. Mida kauemini ta ootab, seda kindlamini siirduvad ta silmad künkal, mille taha ta nägi hobuseid kaduvat ja kust neid nüüd iga silmapilk võidi oodata, täkk ees, suur ja selge vastu selget taevast. —

Viimaks tulevad nad. Klaas kõvasti silmade ees, istub John ja naudib nende nägemist. Täkk tuleb kõige ees, nagu ta seda oli oodanud, siis teised üksteise kannul, kuni kogu kari nähtavale jõuab ja alla vee poole sörgib.

Ta näeb seda kõike selgesti, imetleb juhi paenduvat keha, tema pikka saba ja lakka veel enam kui enne. Mõttes istub ta juba täku seljas. Tema sõit on kindel, ilma hädaohu hirmuta. Rahu pika talve jooksul on loomad teinud laisaks. Nii väga süvenenud on John täku liigutustesse, et ta kõik unustab, kuni tuleb kivi augu ees ta klaasi ette.

John väriseb ärevuses.

Nüüd kohe — nüüd kohe. —

Vaevaga hoiab ta klaasi.

Nüüd kaob täku pea kivi taha, siis keha, ja veel pole mingisugust rahutust märgata. —

Siis näeb ta äkki, kuidas hobune täku taga püsti tõuseb ja pöörab. Teised teevad sedasama. Karjas tekib suur segadus. Tõuseb paks tolmupilv. Silmapilk on John sadulas; heitudes äkilisest hüppest ja saadud kannuste haavast, tormab hobune üle ko-

narlise maa. Täku kaaslased, kes paar minutit sündinud juhtumi suhtes on segaduses olnud, näevad teda ja põgenevad ruttu, nii et näha on vaid tolmupilve. —

Augus on hobune vangis, esimest korda oma elus. Ta on tõusnud ja katsub välja saada; aga auk on liig sügav. Meest nähes kaotab ta pea. Jälle katsub ta välja saada, ikka jälle, ikka jälle, lõpmatult. Aga kõik ta katsed on kasutumad.

John istub kivile ja silmitseb teda. Tema on piinlik seda võitlust vabaduse eest vaadelda, ta tunneb kaastunnet looma vastu. Sest täkk on nüüd vangis ja karja poolt maha jäetud.

Sellegipärast jääb ta istuma. Ta ei jaksa ära minna. Päike loodub. Videvik hiilib lähemale, aga veel istub ta seal, ja veel võitleb hobune lootusetu võitlust. Alles kui ilm üsna pimedaks läheb, läheb John vankri juure õhtusööki valmistama. Ja alles kui ilm täitsa pime on, loobub vangistatud metshobune august väljapääsemise katsetest.

3.

K a s s a a b t e d a t a l t s u t a d a ?

Nädal hiljem, päikesepaistisel maipäeval, silmitseb John tätku särasilmil. Raske oli teda koju saada. Täku poolt igavene võitlus vabaduse eest. — Esimestel vangispõlvepäevadel oli võimatu temale ligi saada.

Ta kisub ja sikutab kõisi, mis teda peavad, tugeb tagujalgadega, peksab esijalgadega, nii et tall vabiseb. Kolm päeva möödub, ilma et ta peale vee midagi võtaks.

Täkk on ilusaim hobune, keda John iial näinud. Vähemalt kakskümmend korda läheb ta päeval talli hobust silmitsema. Tihti ööselgi. Enamasti, kui hobune on rahutu. Ta ei väsi teda vaatlemast ja tunneb nagu laps rõõmu päevast, mil täkk on taltsutatud ja ta tema seljas linna ratsutab, kus kõigi silmad looma hämmastusega vahivad.

Viimase kolme päeva sees on täkk pisut rahulikumaks jäänud. Ta on hakanud sööma ja ei pea ennast enam nii hullumeelsena üleval, kui John talli tuleb. Näib, nagu oleks ta teatud määral juba alistunud. Ta näib olevat võitluse otstarbetusest aru saanud ja enesele ütlevat „Olen sinu võimuses, loobun.“

Ta ei ole nii närviline, kui sellised hobused vangipõlve alul harilikult on. Ta ei tõmbu kõssi ega värisegi, kui teda kepiga puudutatakse. Seda arvab John märgiks, et hobune on õpetustvõtja.

John põletab oma märgi täku puusa peale, kuna hobune tallis seisab. Täku peen, seni puutumatu nahk on nüüd inimese poolt puudutatud, ta on inimese omanduseks saanud, ta vabaduseaeg on igavesti lõpnud. —

Siis jõuab päev, mil John ta esimest korda tallist välja toob, et talle õpetada ratsahobuse esimesi teadmisi. Tugev kõis on hobuse kaela ümber seotud ja jookseb läbi päitse rõnga, kuhu ta on kiini sõlnitud. Kõis viiskümmend jalga pikk, nii et teda kerge on kätte kahmata, kui midagi äpardab. Talliukse ees seisab poni, kes harjunud on nii hobuseid kui lehmi kõie otsas hoidma. John teab, et seda looma tohib usaldada, nii kaua kui rihmad vastu panevad, ja need juba peavad, tema on selle täpselt ära proovinud.

Vastupanuta järgneb hobune, kui John ta välja viib. John imestab. Kas on ta vastupanu juba murtud?

Agas seekord ta eksib. Rõõmustab liig vara. Täkk tuleb uksest üsna rahulikult välja, nagu ei oleks ta kogu eluaeg muud teinudki kui talliuksest välja käinud. Agas kui kevadeõhk ja päikesepaiste ta nägu tabavad, muutub asi.

Vabaduse õhk, rohulaante ja mägede nägemine kaugel üratas ta ajus mälestusi. Need on tema mäed, seal on ta elanud, ja nüüd tahab ta sinna jälle tagasi.

Ja samal hetkel, mil see hobuse ajast läbi käib, kuulavad ta hiiglahaksed käsku. Ilus, tark loom ei oska võib olla mõelda nagu inimene mõtleb, ei oska juba ette teotsemise tulemusele jõuda. Tema teotseb ainult oma instinkti järele ja mõttetu ägedusega. Lõpp on, et nõör, halastamatu nõör, pingub ja hobune kõvasti maha paisatakse.

Vähem kui sekund, ja ta on jälle jalul ja hakkab edasi ja tagasi traavima, nõör pingul tema ja poni vahel, kes teda harkus jalgul ja peaaegu istudes vangis hoiab. Natukese aja pärast taipab ta, kui otstarbetu on nii joosta. Ta jääb seisma, üsna vaikselt ja kangelt, pea mehe ja poni poole pöördud.

John läheneb temale, üks käsi nõöril, kuna ta teises hoiab lassot. Ta läheb pikkamisi, suure ettevaatusega! Tunneb, kuidas nõör pingub ja ikka enam värisema hakkab, mida lähemale ta jõuab. Kui ta on lähenedud kahekümne sammuga peale, kargab täkk võimsalt kõrvale. Ta kardab meest, seda väikest midagi, mis ei karda, vaid ikka lähemale tuleb — seda ussikest, kelle ta ainsa kabjalöögiga võib surmata, kes ta agas ometi

on vangistanud, ja pealegi veel väljas rohulaanes, tema õiges elemendis!

John läheneb ikka enam, pikkamisi, ettevaatlikult, aga vähenematu kindlusega. Kuid hobune, kes juba selgesti teab, et midagi head pole oodata, ei hooli lähemast tutvusest, ja et seda ilmutada, teeb ta akrobaatilise osavusega hulga mitmesuguseid hüppeid, mis nõöri ähvardavalt pingule kisuvad ja Johnile põhjust annavad taganeda. Mitte, et ta ettevõttest loobub. See pole rohulaanemeeste harjumus hobuse vastu, kes ennast pisut hullusti näitab. On palju viise hobust taltutada, ja kui see ei lähe heaga, siis peab see sündina kurjaga.

John viskab lasso maha, nii et see parajasti seal, kus hobuse esijalad seisavad, silmuse stinnitab. Siis astub ta pisut kõrvale, et saada hobust silmusesse. Hobune katsub pealetungiva mehe eest pääseda, ja — seisab kohe mõlema esijalaga hädasohtlikus silmuses. Lähemal hetkel nõörib kiire, kõva tõmme hobusejalad kinni. Kõigest jõust püüab heitunud hobune ennast jalul hoida, kuid asjata. Tema kabjad on kinni nõöritud, ta vangub, kaotab tasakaalu. Kohe selle järele lamab ta kõvasti seotult maas.

Siis tuleb vihatud inimene tema juure ja seob temale midagi silmade ette, nii et ta enam midagi ei saa näha. Suur, tugev loom on nüüd täitsa võimetu ja väriseb hirmus ning vihas, kuna inimene ta peale patsutab ja temaga räägib, isegi ta seljale istub.

Agas natukese aja pärast lödvendab John nõöri — hobuse jalad on jälle vabad. Ainsa hüppega on ta jalul, aga jääb seisma, ei katsu eemale joosta. Ta seisab nagu halvatu, ehmatuses arusaamatu sündmuse pärast värisedes. Tema kehaliikmed on täitsa vabad, ta seisab jalul ja tunneb kõva maad jalgade all, aga jääb tarretuks, ei julge liigutada kartes, et kukub, sest ta näe ju midagi, kõik on pime.

John läheb nüüd üsna rahulikult, sadul käes, tema juure. Räägib temaga, et teda mitte enam kui vaja ehmatada.

Hobune seisab veel ikka liikumatult samal kohal. John kõneleb temaga rahustavalt edasi ja paneb talle käe selja peale — hobune tõmbab naha seal närviliselt kokku, kust käsi teda puudutanud, kuid jalgu ta ei liiguta. Agas käsi jääb sinna, kus ta on. Ainult kõvema rõhuga, siis silitava liigutusega, kuni hobune sellega on harjunud ja sellest enam ei hooli. Kuna John teda nii silitab, et kõik ta tähelepanu sellele koonduks, tõstab ta sadula ettevaatlikult kõrgele ja lasseb selle tasakesi looma seljale langeda.

Hobune pole oma seljal veel iial midagi tunnud ja jääb jälle närviliseks, vabiseb, lükkab tasase hoiganise suust ja laseb enese longu, et koorem seljast kaoks.

Nii jääb ta seisma ja laseb enese kangelte esijalgadelt tagasi vajuda, kuni ta kõht peaaegu maad puudutab, kuna mees sadulavöö kinni tõmbab.

John tõmbab ta kõvasti kinni, ja igakord, kui ta vöö ühe augu koomale nallib, hoigab hobune, mitte valus, vaid hirmus ja ilma et jalgu tollivõrdki paigast nihutaks.

John on enam kui ühe hobuse sõitma õpetanud aastail, mis ta Wyomingis viibinud, aga see sündis kas mõnes aias või kellegi teise abiga. Mitte, nagu kardaks ta mahaviskamist. Seda on talle juhtunud enam kui kord. Põhjus, mispärast ta otsustab täna täkuga mitte ratsutada, on kartus, et täku kaotab. Tema on palju ratsutanud, aga ta teab, et ta ei ole kõige parem ratsutaja.

Ta teab ka, et see hobune isegi „vana kurja“ maha viskaks. Tema arvamine kõveneb, kui ta rätiku hobuse silmade eest pisut hiljem ära võtab. Niipea kui hobune jälle näeb, on ta ka juba õhus, selg kõver kui rattavits ja pea esijalgade vahel, mis igakord, kui ta nad maha laseb, kanged on kui kargud. Veel iial pole John seda näinud. Sellist uskumatu kiirust ja selliseid hüppeid. Veel iial pole ta näinud hobust, kes nii ümmarguse seljaga, tagupool õhus kõrgemal, maha laskub.

Ta on rõõmus, et ta nii rumal polnud ja ratsutada ei katsunud.

Mitu minutit jääb hobune nii, nii kaua, nagu seda hobuste juures harva saab näha.

Ta peab ta uuesti maha viskama, et sadula tema seljast võiks kätte saada.

4.

Neljas juuli.

Kõigist kangekaelsetest hobustest, keda John oma elus näinud, on täkk kõige pahem. Jääb täpselt selliseks kui esimene kord, kui ta temale sadula selga pani. Sama võimatuks, sama metsikuks. Tallis on ta üsna teistsugune. Seal võib ta tundide kaupa seista sama vaikselt kui väsinud tööhobune, ja vahib ainult läbi väikese, lahtise avause välja mägede poole — lõpmatu igatsus tarkades silmades.

Enam kui kuu aega toob John ta iga päev välja, ja alati kordub sama lugu. Mets-hobune ei taha ennast lasta taltsutada. John on näinud, kuidas hobustele maneeshis kunst-

tükke õpetatakse. Tema katsub seda ka, nii kaugelt kui ta tundlik süda seda lubab, aga tulemus on null. —

Ühel laupäeval kohtab ta linnas palju tuttavaid, ja kõik tunnevad täkku. Paljud tunnevad teda nägemise järele, ja kes teda on näinud, teab tema lugu. —

On juuni. Tulnud on põuaaeg. Selgest taevast löömab päike hommikust õhtuni.

Johni kutsel tulevad mõned mehed püha-päeva hommikul välja tema juure. Nende hulgas on mitu, kes mõnikord võiduratsutamisesest osa võtavad ja kiitlevad, et nad iga loomaga sõita võivad, kel karvad seljas. John teab, et nende hulgas igatahes keegi on, keda veel ükski hobune seljast ei ole maha visanud.

Täkk tuuakse tallist; teda vaadeldakse ja imetletakse. Otsustatakse teda lähemasse aeda viia ja seal talle esimest õpetust anda. Hulk mehi tahab temaga ratsutada. Ta visatakse maha, pimestatakse ja saduldatakse.

Hobuse selg annab pisut järele, kui sadul sinna peale pannakse, aga mitte enam nii palju kui enne. Täkk on õppinud ootama, kuni tal side silmade eest ära võetakse.

Kui ta esimest korda elus mehe raskust seljal tunneb, paendub ta keskkohalt nii, et mehe jalad peaaegu maapinda puudutavad.

„Lahti!“ kisendab keegi hulga seast. Aga ratsanik võtab enesele aega, seab enese istuma ja vaatab järele, kas kannuksed korras on. Siis sirutab ta käe üsna rahulikult välja ja võtab sideme hobuse silmade eest ära.

Vaevalt on side läinud, kui hobune juba kõrgel õhus ja siis jälle all on, nii et maapind põrub, üles ja alla, ilma et ennast tolli võrdki edasi nihutaks, — hüpe sekundis.

Kümnenda hüppe järele lamab mees kaks-kümmend sammu eemal tolmupilve sees kõhuli maas. Täkk jääb täitsa rahulikult seisma, nagu oleks ta heitunud sellest, mis ta teinud, ilma et katsuks sadulat maha visata. Võib olla ka, et ta unustab sadula, niipea kui ta mehe raskuse alt on pääsnud. Kui mahavisatu jälle jalule saab, viiakse ta teiste poolt välja.

Keegi teine, kes usub, et paremini teeb, on juba viie sekundi järele maha visatud. Katsujaid on kolm ja kõik need kolm on mehed, kes peaaegu iga hobusega võivad ratsutada. Täkk, kelle lihaksed mägedes joostes teraskõvaks paisunud, käib neist ometi üle.

(Järgneb.)

Kaks vana.

Ungari kirjanik **Dezsö Malonyay.**

„Kas olete valmis?“ küsisin ma teenrilt peale seda, kui mulle õhtupoolikul juba umbes kümme või viisteistkümmend inimest olid kaebanud oma kujutletud või tõelist haigust.

„Veel üks mees on väljas,“ vastas teener põlastavalt. „Kuid kell on juba üle viie.“

„Ootab ta juba kaua?“

„Tükk aega.“

„Arvatavasti ei annud mees jootraha,“ mõtlesin ma. „Keegi ei tohi aga öelda, et oleksin tagasi saatnud vaese inimese.“ Avasin ise ukse. Kõhn, väsinud, nähtavasti kõhuhaige mees astus tuppa ja hakkas alandlikult vabandama. Pidin teda kaks korda paluma, enne kui ta lõpuks istet võttis.

„Teil ei ole isu, eks?“

„Ei, armuline härra, mul ei ole isu. Kuid see on, palun tuhatkordselt vabandada, täitsa kõrvaline.“

„Kas soovite, et teid järele vaatan?“

Ta langetas alandlikult lageda pealae.

„Mitte mind, palun vabandust, kuid ma vannutan teid: mu naine, see vaene . . . Olen tema pärast suures mures. Kuid ma tahaksin, vabandage, palun, armuline härra, ta ei tohi midagi aimata, et asi puutub arstilisesse järelevaatamisesse, sest ta ehmataks muidu, see vaene.“

Ta naiivsus liigutas mind.

„Kellega on mul au?“

Ta vabandas, et ei olnud end veel esitlenud.

„Mu nimi on, palun väga, Andreas Gogan.“

„Andreas Gogan? Pagana pihta!“ Kuigi see on häbistav, tundsin siiski teatavat piinlikkust, et mitmekordne miljardär oli oodanud nii alandlikult mu eestoas. Varjasin oma üllatust ja küsisin:

„Metsakaupmees Gogan?“

„Jah! Vabandage, palun!“ Ta noogutas veel alandlikumalt. Mõruda naeratusega pomises ta: „Rikas metsakaupmees.“

„Armuline proua on vist arvatavasti närviline? Migreen või neurastheenia?“

Ta langetas kurvalt pea ja ütles: „Mu naine ei ole närviline.“

„Kui vana on armuline proua?“

Ta silmis seisid pisarad, kui ütles: „Nelikümmendiks aastat. Ta võiks veel kaua elada, kuid ta sureb veel sel talvel.“

„Teie näete liig mustalt,“ vastasin ma tahtmatult liigutatuna.

„Palun vabandust. Ma tean seda. Uskuge mind, mu naine ei ela kevadet üle.“

„Kes arstib teie abikaasat?“

„Meil ei ole arsti, palun. Oh, ta ei pööraks iialgi arsti poole. Mu vaene, hea naine ei taha, et ma aimaksin, et ta peab surema.“

Ma ei teadnud, mis pidin ütleva.

„Meie armastame üksteist väga, armuline härra. Armastasime üksteist ka tookord nii, kui olime mõlemad veel vaesed. Mis pean tegema, palun? Teen nii, nagu ei oleks mu aimdustki, et ta päevad on loetud. Ta oleks ainult veel õnnetum, kui näeks mu meeleheidet. Teen nii, nagu oleks kõik korras. Meie sepitseme üheskoos plaane, palju plaane, pikema aja jaoks. Ostsin talle väikese mõisa; otsustasime äri ära müüa, puhkusele minna ja nautida oma vaeva vilja, oma varandust.“

„Olen veendunud,“ katsusiu meest lohutada, „et teie õrnus, teie armastus hädaohu suurendab. Nii hull see ei ole.“

Ta vaatas mulle kurvalt otsa, nii väsinud pilguga, millest ei sáranud vähematki lootusekiirt.

„Kas ei ole või ei olnud teie abikaasal mingisugune orgaaniline haigus?“

„Ta ei ole iialgi haige olnud. Kuid ta näis alati olevat nõrk, murdlik olevus. Ah, kui palju oleme ühiselt võidelnud ja töötanud eluajal! Nii kaua kui kogusime krosse, armuline härra, oli kõik hea. Haigus? See ei tulnud meile meeldegi, kuigi, ma palun vabandust . . .“

Ja peale lühikest viivitust ütles ta sügava ohkega: „Usun, armuline härra, et kõik on asjatu: igaüks saab elult teatava aja; tema, vaeneke, ei ela enam kaua.“

„Teie salgate midagi või teie eksite haige seisukorras.“

„Ma ei taha midagi salata, armuline härra. Tahtsin parajasti jutustada, et meil ei ole lapsi. Ja see on meid eluaeg kurvas-tanud. Kuid selles olen mina stüüdi, palun väga vabandust. Palusin alati Jumalat, et ta ei kingiks meile lapsi. Sellepärast tunnen nüüd südametunnistuse piinasid. Ma võin ometi — eks ole — kõik avameelselt jutustada?“ palus õnnetu miljardär .

Chicago öösel (Wrigley hoone).

F. Korth, Chicagos.

Ülesvõte Voigtländeri Avus Kaameraga.

„Muidugi! Pean seisukorda selgelt nägema, kui soovite, et teen õige otsuse.“

„Viga seisab selles, armuline härra, et olin kogu eluaeg ettevaatlik, tuleviku suhtes umbusklik inimene. „Vaene kannab oma koormat,“ mõtlesin ma. „Lapsi vajavad ainult need, kes võivad hoolitseda nende tuleviku eest,“ ja seda panin uskuma oma naise. Kuid see ei ole tõsi, armuline härra, lapse jaoks pole tarvis varandust! Nüüd tean seda: mida rohkem lapsi, seda rohkem leiba annab armas Jumal. Kuid nüüd on, palun, juba hilja.“

Nagu tahaks ta vaimulikule pihtida, jutustas ta edasi: „Meie olime vaesed. Kahekümnekolme aasta eest olin väike kaubitseja eeslinnas. Viisin tarvitajatele puid ja süsi käruga koju. Majas elas vihmavarjude parandaja. Ta oli vaene nagu meiegi ja tal oli üheksa last. See ehmatas meid. Üheksa last! Mis neist saab? Mu naine värises, kui nägi, kuidas varjutegija neljaastane tütar paljajalu lumes jooksis. Ema tegi vanadest varjudest poistele pükse. Siis

rõõmustasime meie, et meil ei olnud veel lapsi.“

Ta ootas nähtavasti, et kõnelen.

„Ja siis?“

„Siis, palun, sain rikkaks puukaupmeheks. Varanduse kuhjanise mured ja tuhanded ärevused ei kurnanud ainult mind, vaid ka mu naist. Varjudetegija aga oli õnnelik inimene. Panin tähele, kuidas nende üheksa lapse käsi käis. Ta andis kõigile ilusa kasvatusena. Tütar abiellus käsitöölisega; kaheksa poega said tublideks meesteks, kõik kaheksa. Üks on minu ettevõtetes direktor ja laseb neljal vennal ülikoolis käia; kaks on arstid, üks on professor. Meie aga oleme, palun väga, üks! Meie ei julge isegi kaebada. Teeme kõik, et panna üksteist uskuma, et oleme õnnelikud.“

Ma ei mõistnud miljardäri. See alandlikkus ühes piiratud silmaringiga! Et miljardie kuhjata, selleks on vaja jõudu. Kus oli jõud selles inimeses? Mulle ei tulnud toorkord meele, et mees võib olla poolik inimene, kui naine on täishing.

„Kuid teil on oma rahuldus.“

„Missugune, palun?“

„Teie töö vilil, varandus.“

„Varandus! Mulle näib, et mul on küür seljas ja ma tunnen, et ta muutub ikka raskemaks. Sarnase varanduse juures ei tee omamine rõõmu. Rõõmu tegi ainult ta kogumine. Nüüd on teda liig palju. Meie armastasime varanduse kuhjamist! Olen liig vaene selleks, et seda varandust maitsta. Ja ma ei usaldagi seda maitsta. Kui mul oleks poeg, poeg, kes annab raha välja. . .! Mina seda ei oska, armuline härra. Oskasin ainult raha teha. Ka mu naine ei oska raisata, see vaene. Märkame igal sammul, et hoiame kokku. Ah, armuline härra, kui võiksin veel kord ajada kärut eeslinnas! Ma ei või osta oma miljardidega mitte ainustki päeva, isegi mitte tundi naisele, kelle eest annaksin elu. Tulge, palun! Otsustage mu varanduse üle; kuid päästke, kuigi ainult aastaks, munaine.“

„Sa õnnetu,“ mõtlesin endamisi, „sul ei ole enam aastatki elada.“

Niisugune oli mees.

Olin uudishimulik, milline on naine.

* * *

Sõitsin nende juure maale.

Jaamas ootas mind rikas kaupmees, Andreas Gogan.

„Tere tulemast, armuline härra,“ ütles ta alandlikult, „kuidas ma teid ootasin!“

Mu väikese reisitasku — asjatult kaitse-

sin end selle vastu — võttis ta mul käest ja viis selle tõlla juure.

Jaamas kummardasid kõik inimesed ta ees. Meie taga sosistati. Inimesed näitasid teda üksteisele ja ütlesid vist: „Seal ta on! Andreas Gogan, haige Gogan . . . ! Nagu ei oleks ta iial täis söönud. Mehe aastane sissetulek on vähemalt pool miljardit ja kaheküme aasta eest ajas ta ise veel kärut.“

Kaks toredat tätku trampisid kärsitult tõlla ees. Pukil istus siledaks raseeritud kutsar, laitmatult istuvas hallis livrees. Meie põvedele laotas pehme vaiba hästikasvatatud, hallilt rietatud poiss.

„Sõitke kiiresti!“ palus Andreas Gogan poissi.

Oli kurb sügispäev. Närtsivad paplid laotasid kuldseid lehti teele; sügisvilja värsked oras kattis sametina ümbruskonda. Üksikud vareste parved tõusid vagude vahelt, lendavad paplite ja kuldkollased koltunud lehed langesid ka meie sülle.

„Palun tuhatkordselt, armuline härra,“ ütles miljardär tasa, „et mu naine teada ei saa, mis otstarbel te tulete. Ta ehmuks poolsurnuks. Palun öelge, et külastate meid tanniinivabriku asjus. Eks ole, teie ei pane pahaks, et nõuan seda teilt?“

Rahustasin teda.

„Mõnikord on vale arsti õnnistusrikkam rohi.“

Ta võttis kübara peast, silitas käega üle kurva, kollase otsaesise, ohkas ja ütles tasase, alandliku häälega: „Mu Jumal, kui võiksin veidi ennastki petta!“

Kauguses paistsid kaks või kolm kütla.

„See on ju Borsavar?“ küsisin.

„Jah. Seal on ka Tüscefok ja Ibarkut ning läänepoole Agacs ja Batyiveski.“

„Jah, jah!“ meelistasin. „Olen kord olnud selles ümbruses. Vana krahv Migray juures.“

„Ta vaeneke oli rikas mees,“ kahetses mu miljardär krahvi. „Tal ei olnud lapsi.“

„Palju ta maha jättis?“

„Kakskümmendkaks tuhat tiinu.“

„Kes need sai?“

„Mina, palun vabandust,“ ütles Andreas Gogan nii alandlikult, et uskusin silmapilguks, et ta mu üle naerab.

Võimatu! Ta kurb, kollane otsaesine tõendas nii avameelselt, et ta alandlikkus ei olnud komöödia.

„Ostsin nad naisele. Ta armastab maaelu. Ja siin oli kõik, mis peab olema rikkal. Loss, sisseseade, teenijaskond. See kutsar ja ka see poiss,“ sosistas ta, et ainult mina kuuleksin. „Kõik kuulus krahvile. Ainult

Wrigley Building hoone Chicagos.

F. Korth, Chicagos.

Ööülesvõte Voigtländeri Avus Kaameraga.

vappidega nõobid lasin livreedelt ära võtta. Kuidas oleksin mina kõik niiviisi sisse võinud seada? Ma ei oska seda . . . Mul on tunne, et iga minut võib tulla mõni krahv Migray ja küsida: „Mis otsib see väikekodanik siin? Kuid, palun, ärge öelge seda mu naisele.“

Kõrgekasvulistest kuuskedest mööda pööras tõld lossi poole.

Hoolikalt sõelutud liiv kattis õue. Valge habemega uksehoidja avas ukse. Kolm auväärset teenrit ootasid meid trepikojas. Kuid mu väikese reisitasku võttis Andreas Gogan ja kandis seda mulle järele, kus juures ta teenritele nagu vabandust paludes noogutas: ka mina lähen sisse, ärge selle üle pahandage.

Eesruumis tuli meile maheda näoga naine vastu. Ölgadel oli tal hall puuvillarätik, käes hallid kindad; ka ta lihtne kleit oli hall. Ta mõjus üsna lihtsalt eesruumi marmorist seinte vahel, mille põrandat katsid punased vaibad. Oleksin pidanud teda majahoidjaks, kes samuti oli jäänud siia krahv

Migray ajast. Ta kaisutas õrnalt naerata-des Andreas Gogani. Nagu tuleks viimane suurelt reisilt, päris ta õnnelikult: „Kas sul midagi ei puudu, Andreas? Kas sa end ei külmetanud?”

Kolm vana teenrit vaatlesid tardunud, liikumatute nägudega mõlemaid.

Siis pööras naine minu poole: „Tere tulemast! Palun, astuge edasi! Rõõmustame väga, et valmistate meile seda rõõmu.“

Ta oleks vist ise ukse avanud, kuid teenrid kiskusid tiivuksed pärani ja nii naine kui Andreas Gogan ja mina astusime teatava häbelikkusega krahvide Migray suurde saali.

Määratumad Veneetsia kroonlühtrid! Tore-dad mööblid. Kõik suur, rikas, jäine. Kal-list eebenipuust põrand! Marmorist kamin ja kaminal suur prongseist kell! Ja see vai-kus, oh, see hauavaikus . . . !

Saalis naine enam ei naeratanud, külme-tades tõmbas ta halli rätiku koomale. And-reas Gogan julges vaevalt jalga põrandale panna.

„Palun väga, võtke istet meie juures.“

Ta tahtis mulle tugitooli pakkuda, kuid teenrid olid juba kolm kõrget tooli kamiua ette rullinud. Võtsime istet!“

Naine paistis toolil väiksem.

Teenrid lahkusid ja meie võisime jutleda: „Kui jahe on ilm ja et homme või üle-homme kindlasti lund tuleb.“

Kuid sedagi ütlesime tasa, peaaegn arg-likult, et mitte segada sünget pühalikkust, mis oli jäänud krahvide Migray pärandu-sena sellesse hiiglaruumi.

Naine näis minu pärast mures olevat. Kas mul olla hea reis olnud? Kas ma lah-tises tõllas külmetanud ei olla? Ta ütles: „Arvasin, et oleks parem olnud kinnist tõlda vastu saata.“

Jah, seda võis ehk tema arvata, kuid si-ledaks raseeritud Inglise kutsar teadis kind-lasti paremini, missugune tõld tuli võtta, kui Migray lossistkülalist jaamast ära toodi.

Meie muutusime ikka väiksemaks; olek-sime ehk hoopis ära kadunud troonitoolidel, kui naine ei oleks küsinud: „Kas läheme ehk söögituppa?“

Kergendatult oleksime põgenenud suurest saalist, kuid vaevalt avanes uks, kui tee-ner seisis uksejuures. Mõlemad teised seisisid auväärsest hõbeda ja kristallklaasidega kae-tud laua ääres.

Andreas Gogan ja ta naine võtsid aland-likult istet. See oli saatus. Sellest ei pääs-nud.

Ka söögituba oli hiiglasuur saal. Ka seal

oli marmor, Veneetsia kroonlühter ja sein-tel vanad gobeläärid. Ka seal oli hauavaikus.

Peale einet uitasime veel teistes saalides. Üks teenritest avas igakord ukсед. Ka naine vaatles priiskavat sisseseadet liigutatud imestusega. Andreas Gogan julges vaevalt põrandale astuda, et mitte müra teha. Oli näha, et ta mõtles, et võiks tulla mõni Mig-roy ja küsida: „Mis otsib väikekodanik siin?“

Saalide taga oli majakabel. Seal nägin midagi elusalt: väikesel altaril lõhnasid kaks nelgikimpu.

Siis jõudsime, mööda marmorist korridori, paremal ja pahemal umbes kakskümmend võorastetuba ja kõik tühjad, vaiksed — tai-memajja. Määri aednikud kasvatasid seal haruldasi lilli ja kepikõrguseid palme. Ühes nurgas alandlikult peidus, kadudes uhkete lõunamaa taimede vahel, lõhnasid nelgid.

„See on mu lemmiklill,“ sosistas mulle naine; aednik ei tohtinud seda nähtavasti kuulda.

Ka aias jalutasime ringi.

Teed olid nii korralikult hoitud, nagu ei jalutaks neil iialgi kellegi jalg; liival ei olnud ainustki jäljemärki.

Teener teatas, et oli tulnud Agacsi va-litseja teadaandega. Andreas Gogan allus uuesti alandlikult saatusele, nagu oleks va-litseja teda kutsunud ebameeldivale audi-entsile.

Jäime kahekesi.

„Tulge, ma näitan teile midagi!“ ütles proua Gogan tasa.

Ta viis mu pargi padrikusse.

Igivanade puude vahel, hästi varjatud, seisis väike, ümarik hoone, nagu ehitati aas-tasadade eest varjatud kohtis. Ta võis üks krahvidest ehitatud olla, et omada kohta, kus võis aegajalt, lossi puisest pidu-likkusest eemal, liikmeid sirutada.

Väikese hoone võtit kandis naine taskus.

Sees olid mõned õlgtoolid, laud männi-puust, ümberringi riulid, millel olid õunad ja päklikid. Akna ees õitsesid nelgid. Naine ütles: „Tahaksin alati siin olla. Ainult siin hingan vabalt, kui võin lossist siia põgeneda. Eks ole, siin on hea?“

Ta näost, ta armsast naeratusest nägin, et ta siin oli kodus ja mitte ei külme-tanud.

Olin juba mehe kui naise kohta otsusele jõudnud. Nende kannatus oli tõsine; nad ei kannatanud lossi kliimat, rikkuse atmos-fääri.

„Armuline proua,“ küsisin ma, „mispä-rast ei lahku teie sellest külmast lossist?“

Ta vastas ehmunult: „Oh! See ei lähe. Teeksin oma mehe õnnetuks.“

„Ta elab siis heameelega siin?“

„Ei, kuid ta vaene uskus, et valmistas mulle rõõmu, kui ostis selle lossi.“

Ta ütles kurvvalt naeratades: „Võin vaevalt veel varjata ta ees, kui õnnetu olen siin. Näen, et ta on juba mures minu pärast. Ta usub, et olen haige. Tean, et teie ei tulnud tanniinivabrikn pärast. Ta tõi teid minu juure. Tean seda väga hästi, kuid ärge rikkuge vaese mehe rõõmu.“

Ma vaikisin.

„Mina ei ole haige. Mu mees on haige. Eks ole, Teie näete isegi, kui kollane ta on, kui kokku varisenud! Võiks uskuda, et ta seisab ühe jalaga juba hauas. Mu vaene, hea mees, ta ei ela kindlasti kevadeni.“

Ta pisarad voolasid aeglaselt, kui nüüd palus: „Aidake teda Jumala pärast! Teesklen, nagu ei aimaks ma, kui haige ta on. Olen nõus sellega, et ta tunneb muret minu pärast.“

„Armuline proua, teie . . .“

Ta ei lubanud, ei teda lohutasin. Ta kõneles otsustavalt.

Ja ma tundsin ära tugeva naise, kes oli aidanud mehele miljarde koguda.

Ta kõneles edasi: „Töö on teda haigeks teinud. Varanduse kogumine. Ah, kui hea oli vaene olla! Kui võiksin veel kord põlle ette siduda, veel kord kööki minna, et valmistada meile lõunat! See ei lähe. Mis ütleksid kokk ja kokapoisid selle kohta? Kõik need suured isandad, kes meid siin teenivad. Kuid tahtsime rikkad olla! Kui õnnelikud olime, kuni mu mees mu õnnetu nõuande peale ostis esimese metsa. Teised elavad lastele, meie kasvatasime varandust. Kui teie teaks, hea härra, missugune tänamatu, egoistiline sohilaps on raha! Tundsin vaest varjudetegijat . . .“

„Tal oli üheksa last,“ ütlesin naeratades. „Väike, neljaaastane tütarlaps jooksis paljajalu lumes. Nende ema tegi vanadest varjudest poistele pükse.“

„Kust teate seda?“

„Ja teie aitasite neid. Viis last on juba saanud tublideks inimesteks.“

„Mu mees hoolitses nende eest, mitte mina.“

„Teie ei teinud mitte küllalt. Armas proua, tulin siia, et teile arstlist nõu anda. Teie mõlemad olete haiged. Teie armastate üksteist kardetavalt ja olete määratult rikkad. Arge kohkuge selle eest, et valmistate üksteisele vahetevahel valu. See on tarvilik.“

Naine tahtis nähtavasti vastu vaielda; ma juhtisin kõrvale.

„Kas olete mures oma mehe pärast?“

„Annaksin oma elu tema eest.“

Mees tuli tagasi.

Ta märkas kokkunult pisaraid naise silmis. Ennekui ta kõneleda suutis, võtsin ta käe.

„Ei ole vajalik kauemini pettust mängida. Peame ravimisega kohe algama.“

„Mis peame tegema?“ küsis naine kiirelt.

„Varjudetegijal on veel kaks väikest last.“

„Veel kolm,“ ütles naine, vaatas mulle usaldavalt otsa ja võttis mehe käe.

„Peate need kolm last enestele nõudma.“

„Kui ta ühegi annaks!“ ohkas naine täiest südamest.

„Tahan temaga kõnelda,“ lubas mees; ta kollane otsaesine läks kergelt punaseks.

„Ka mina teen seda,“ ütles naine. „Lähme, Andreas.“

Julgustasin mõlemaid: „Jah, lähme. Ja siit ära. Kui tahate targalt tegutseda, ärge tulge iialgi siia tagasi.“

„Oh, Andreas, lähme!“

Mehe nägu muutus punaseks.

Läksime kolmekesi.

Teenrid saatsid meid liikumata nägudega tõlla juure. Kutsar sõidutas meid väärrikalt lossiõuest välja. Naine ei vaadanud tagasi. Ta istus naeratades oma mehe kõrval. Mõlemad ei julenud kõnelda, et suured isandad pukil midagi ei kuuleks.

Tore loss marmorsammaste, Veneetsia kroonlühtrite ja kõrgete toolidega ning krahvide Migray vaikusega jäi meie selja taha.

Naine sosistas mehele:

„Paar nelki oleksime võinud siiski kaasa võtta.“

Teie perekond on alati terve,

kui igapäev tarvitate rikkalikult

korinte.

Paradiisis.

Tatari kirjanik **S. Krõmm.**

Samal päeval, mil üllam mees iluduse ja armsuse suguvõsast, Hadshi Selim Girey Khan — tema nimi olgu kiidetud viimse päevani — teistkorda Bahtshisarais khanide vaibale laskus, see tähendab: valitsuse oma kätte võttis, samal päeval suri õpetlane Bek Temir Effendi, raudne mees, keda ta loengute ja esinemiste läbi kogu Krimmis tunti ja kes ise kogu maailma tundis; ta suri oma päevade õhtul, ümbritsetud oma õpilastest.

Bek Temir Effendi esitles ennast teises ilmas prohvetile, kel selged silmad. Prohvet võttis inimliku saatuse kaalu; paremasse vaekausi pani ta kõik õpetlase vourused, pahemasse kõik ta vead. Kaal vankus pisut ja jäi siis täitsa tasakaalus seisma. Üllatatud prohvet hakkas mõtisklema. Bek Temir Effendi ei väärinud paradiisi ega põrgut, ja muhameedlased ei tunne puhastustuld. Mis tuli teha?

Prohvet jättis õpetlase ootama ja läks Allah juure juhatus saama.

„Mis ametit ta maa peal pidas?“ küsis Allah.

„Oli õpetlane ja jutlustaja.“

„Ahaa, nii siis lobises vahetpidamata. Lase ta paradiisi, aga selle tingimusega, et ta igavesti peab suu pidama. Tuleb tal kolm korda mõni sõna suust, siis saadad ta põrgusse!“

See anti Bek Temir Effendile teada ja siis juhataati ta kohe paradiisi.

Õpetlane oli üllatatud värvide ilust. Samuti laiskusest, mis paradiisis valitses.

Kuulsad sultanid, kaliifid ja mullahid pikutasid siidivaipadel, kaelustasid paradiisi iludusi, suitsetasid oma vesipiipu, jõid hea lõhnaga kohvi ja sõid kõiksugu maiustusi.

Eemalt kajas pehme, armas muusika. Ingliseid laulsid tasakesi ja pühalikult kiituselaule maailma Loojale.

Piimajõgi, üllatav oma valgelt värvilt, jooksis tasakesi; meejõgi voogas oma kuld-kallaste vahel.

Bek Temir Effendi istus piimajõe kaldale. Terve aastasaja saatis ta mööda mõtiskledes. Aga aastasaja lõpul avas ta suu, ja see sündis nõnda:

Mõned paradiisiiludused sõitsid toredasti ehitud vankris üle jõe. Parajasti õpetlase lähedasse jõudes vajus vanker jökke; kutsar

plaksutas piitsa, paradiislased kiljatasid, kaamelid karjusid, aga vankeri nihkunud paigast,

Nüüd tuli kutsar pukist maha, tõi veel kaks imeilusat kaamelit kohale ja rakendas need vankri pera külge. Siis andis ta mõlemile poole piitsa. Paradiisiiludused kiljatasid uuesti, kaamelid karjusid, aga vanker ei liikunud.

Õndsad vaatasid kõike, mis sündis, üksluiselt ja laisalt; suitsetasid oma vesipiipu, kaelustasid paradiisiiludusi ja nosisid maiustusi. Ingliseid laulsid ilusasti Allahle kiituselaule, Allahle, kes kingib elu ja surma, tugevust ja nõrkust, valgust ja pimedust — aga Bek Temir Effendi ei jõudnud ennast enam valitseda:

„Lollpea, rakenda kaamelid ühele poole!“ ütles ta.

„Number üks!“ hüüdsid inglised.

Bek Temir Effendi sulges ruttu suu. Aga sõna oli juba väljas ja võeti arvesse.

Ja jälle möödus sada aastat. Selle sajandi lõpul oli õpetlane tunnistajaks sündmuses, mis teda ajas teist korda suud avama, ja see sündis nõnda:

Suri üks Otusi küla lihtne tatarlane, kelle juurest katsumisel ainustki pattu ei leitud. Ühetooniline elu, mis ta elanud, oli seisnud ainult koorani käskude täpsel täitmisel ja usurännakus Veechi.

„Paradiisi, mupoeg!“ ütles prohvet temale.

„Lubage mulle üks sõna, suur prohvet, kelle nime maa peal iga päev viis korda õnnistades öeldagu. Minu viletsas elus oli vaid kaks asja, mis mind jalul hoidsid: minu usk sinusse ja mu lehmasse. Ma tunnen enese väga austatud olevat sind nähes, see on õige, aga kui ma enam oma lehma ei või pidada, mis kasu on mul siis paradiisis olemisest? Tema andis mulle võimaluse usurännakut teha. Luba, et ma tema paradiisi võin kaasa võtta!“

„Võta ta kassa!“ ütles prohvet.

Ja nii sündis, et nähti tulevat paradiisi üht rauka, kel lehm nõõri otsas taga käis. Lehm käis viivitades taeva klaasisel põrandal, kartis, kukkus, ja rauk tõstis ta suure vaevaga jälle jalule, aga õnnetus oli selles, et paradiisis lehmale toitu ei leidunud. Rauk läks kaliifide ja mullahde juure ning palus neid kohta nimetada, kust ta oma kõhnale toitjale võiks pisut heinu leida, kuid vastu-

seks kehitati vaid õlgu. Viimaks osutati laisalt ühele väikese, mullaga kaetud onnile, mille katusel haljast rohtu kasvas.

Rauk vedas lehma suure vaevaga onni suure, ronis ise katusele ja hakkas lehma jarvist vinnama, et temagi katusele saaks; aga tal polnud niipalju jõudu; ta kukkus, lehm ammus, rauk lõi enese veriseks.

Kõik õndsad, kuulsad sultanid, kaliifid ja mullahid, vaatasid seda kõik oimetult ja laisalt. Nad jätkasid iluduste kaisutamist, vesipiipude suitsetamist ja meekompvekkide lutsimist. Inglise laulsid Allahle kiidulaule. Bek Temir Effendi ei jõudnud ennast enam valitseda, vaid hüüdis:

„Kuule, vanamees, kitku rohi välja ja viska oma lehmale alla!“

„Number kaks!“ hüüdis inglid.

Bek Temir Effendi sulges ruttu jälle suu, aga see oli hilja; sõnad olid juba suust väljas ja võeti arvesse.

Jälle möödus sada aastat, mil Bek Temir Effendi kõige selle laiskuse ja hellituse keskel peaaegu ära väsis. Veel sada korda nägi ta kõiksugu rumalaid asju, nägi, kuidas laiskus, küllus ja hellitus alati rumaluse ja tigiduse sünnitajad on. Kolmanda sajandi lõpul avas ta jällegi suu ja see stindis nõnda:

Allah mõistis põrgu patuste peale kohut ja nägi selle juures üht noort meest, kes juba sajandeid keevas pigis küpses ja valjusti kisendas. Selle nooremehe pea oli ühe poliitilise kuriteo pärast maha raiutud ja ta ise põrgusse saadetud. Tema oli suurele võitjale Dshingis-Khanile rahvuskogus julenud hüüda, et ta võimus on tulnud Chaitainik, kuradilt, ja mitte Allahlt, jumalalt.

„Lase ta paradiisi!“ ütles Allah prohvetile. „Praegusel ajal pole see enam kuritegu!“

Nii oli üsna loomulik, et uus õnnis pärast palavat vanni kõige pealt värsket vett otisis. Ta jooksis taeva jõgede äärde jänu kustutama. Aga kuidas pettus ta: jõgedes voolas piim ja mesi.

„Vett, vett!“ palus ta kurtes õndsaid.

Need kehtasid vaid õlgu:

„Ei tunne seda!“

Bek Temir ei julenud temale seletust anda. Sest ta teadis, et ta paradiisist välja saadetakse, kui ta suu avab ja midagi ütleb.

Siis nägi noormees oma suuremaks rõõmuks üht kaevu, koondas oma viimse jõu ja tahtis sinna sisse karata.

Igatüks näeb ja taipab, et ta puruneb, kui kaevu kividele kukub, aga . . . õndsad näevad seda kõik laisalt, joovad kohvi, suitsetavad piipu, kaelustavad iludusi ja imevad meekompvekke. Inglise jätkavad kiituslaulude laulmist Allahle, kes taeva ja maa loonud.

Bek Temir ei jõua enam vastu panna, vaid hüüab:

„Võta ämber, mis kaevu kõrva seisab, muidn kukud lõmaks!“

„Number kolm!“ hüüdis inglid ja kuulutasid kohe, et õpetaja Bek Temir Effendi oma süü läbi paradiisi õnnest on ilma jäänud. Nüüd minevat ta põrgusse ja visatavat seal pigikatlasse!

„Kas tohin ma seal rääkida?“ küsib õpetlane.

„All põrgus? Niipalju kui tahad!“

„Noh, siis on ikkagi parem sajandeid keevas pigis küpseda, jänu ja nälga kannata, kui inimesel luba on vähemalt rääkida ja südant välja puistata hirnsate lugude üle, mis taevas valitsevad!“

Mõtteid.

M. J. Eisen.

Küalaline.

Küalalist kohtled sa nõnda, kuls nõuab ta nimi ja seisus, hindad ometi nii, kuidas väärilb ta kõne ja tegu.

Riided ja sisemine väärtus.

Riiete järele võõras see väliselt võetakse vastu, sisemist inimest mööda ta järele suled sa uksed.

Lõigatud tiivad.

Meelsasti pilvini lendaks, kui lõigatud tiibu

ei oleks, nüüd aga proosse sahk, kündma künkalist maad.

Õigus.

Õigus see ehitab hoome, tal alus on Kalevi kaljust, vale vaid tornisid taob, õõnistes aluse alt.

Tulevik.

Tuhanded tahavad teada, mis toob neile tulevik tume; taevas, mind takista sest, teadmine hängele mürk.

Oh ära unista!

(Laul proosas.) **Arnold Liiv.**

Oh ära unista piimvalgetest roosidest, mis kasvamas hommikumaa mägedes! Marmorilosside akendele on nad ilustuseks. Rooside valged õied valendavad lumetükkidena, piiratud madalatest tõmmu-punastest nelkidest. Hommikukaste nutus pesevad valged roosid enda õite puhtust, põlevad verekarva nelgid ja nutavad kirjud moonid . . .

Oh ära unista neist, sina, kes sa oma kodumaalt leiad raudnõgeseid, kõndides läbi ohakate, mis sinu jalgu tuhatkordsest kriimustavad! Ja vaata, sinu jalgel hiilgavad hommikukastes verepiisad. Neist hoovab valu vastu nelgi õitele hommikumaa lossi aias...

Oh ära unista lõunamaa taevast, mis põhjatunult sinendab, kui meri, mille kaugustes iga murelik mõte rõõsa pilvesagarana unustuse rüppe upub . . .

Lõunamaa taevast ja lõunamaa meri, kes suudab küll mõõta nende ilu sügavust! Valgete luikedena hõljuvad su rinnal purjepaadid — oh lõunamaa meri! Viinamarja kobaratena ujuvad pilvesagarad sinu põhjatuma siniõhu meres. Nad suplevad mere sinas ja liuglevad roheliste elupuu metsade kohal . . .

Kuid sina, inimene, orjade võsu, oh ära unista, jooobudes lõunamaa taeva ja mere ilust, sest sinu kodumaa taeva üle jooksvad hallid pilved täis tinarasket kurbust ja nutavad, liugledes üle kadakliste nõmmede ning umbsoode . . . Päevad on tumhid ja ööd pimedad murest! Tuul iniseb, pekstes rannakive. Ja kaugel nõmmede ja väljade taga kohiseb tume kuusemets. Mets ohkab pimedal ööl kui tõbine, sest ta on tüdinenud tuhakarva udu suudlustest . . .

Kuulata, kuis nutab viimaks sinugi süda halli, pilvise, kahvatunud kodumaa taeva, niiske metsa ja vingerdavate, poriste külatänavatega ühes koos . . . Lõunamaa taeva sinast unistades, sööb Põhjala udu roostena sinu südame sooni . . .

Oh ära unista sellest, mis sulle keelatud! Ära unista elust marmorilossides. Need kuninglikud majad on täis valgust ja soojust, kuid mitte sulle! Need valged seinad suurte akende ridadega, kus puhtus istub, päikese kiiri kinni pütides — oh, need, pole sinu jaoks! Neis elab rahvas rõõmudele, helgele tulevikule . . .

Sinu jaoks, oh orjade võsu, on kükitatud

sooservale, mustade poriste nägudega külatänavate kurku üksikud, küürus sissetallatud selgrooga taluonnid. Kibedat suitsulõhna ja kopitanud hallitust lehkab neist sulle vastu. Aastasadu on luupainajad nende onide pehastanud katustel lasunud. Rõõmude päikese kiired pole teed leidnud nende viletsate üttide sisikondadesse. Sa arvad vahel, et need ei olegi eluasemed, vaid kratiipesad, kus maailmale valu, viha, põlgust ja väiklust välja hautakse. Teadku kõik, et need majatütid oskavad jutustada, kuis luupainaja katukseid on sötkunud küüruliseks ja mure musta habemega tolmuseid seinu tõrvanud!

Oh ära unista rahvast, kellel käevarred rauast, selgroog teraksest ja silmad täis lootustuld! Ära unista rahvast, kes kindlalt ühelmeel kõnnib oma juhtide juhatusel läbi tormide, läbi pilkase piineda öö, pea püsti, käes kohutavalt põlevad tõrvikud . . . Üks on neil eesmärk — üks armastus — kodumaa hiilgav tulevik . . .

Vaata ümber, oh unistaja, ning pane tähele kuis kõnnivad niiskeid, musti kahtluse teeradu sinu kaasvennad, pead norus, käevarred lödvad, selgroot täis pehastanud orja roomavat verd . . .

Nad tulevad onnidest, mis täis kopitanud hallituse lõhna. Alaline suits ja mustus ning mure südames, on nende silmad tuhniks teinud. Valus on neile lõunamaa päikese valgus. Isegi tõrviku punakat valgust ei suuda nad vaadelda. Hing täis kahtlust, ihu roidunud murest ja tööst, vaatavad nad teiste rahvaste töö koitu. Oh luupainaja, oh kratt ja õudne musta habemega mure, miks piinaté nii kaua mu palju kannatanud rahvast! Aeg on rõõmsamalt vastu vaadata uuele tulevikule!

Raputa maha unistused ühes muredega! Jäta maha rahvas, kelle veri täis orja paineid! Unusta kõik ja tõtta maale, kus piimvalged roosid marmorilosside akende ees õitsevad, kus taevast ja meri lõpmatult üks teisele silma vaatavad, kus uhketest majadest teojuulgusest põlevate silmega mehed päid püsti hoides valguse radadel sammuvad . . .

Oh, ma tahaksin unistades unustada kõik, kogu oma rahva musta mineviku ja verevaese, kõhkleva oleviku — kuid ei suuda seda, sest olen ise orjapõlvest pärit . . .

Okupatsioonialjal, 28. V. 1918 a.

Õige armastus.

Rootsi kirjanik **A. Myrberg.**

Maril oli väike sigarikauplus, ja Mardil oli enam võlga kui juukseid peas. Sellepärast ei julenud Mart Marile armastust avaldada ja abiellumisele mõelda.

Nädal möödus nädala järele, aga viimaks kasvas armastus noores mehes nii suureks, et ta hakkas kokku hoidma. Ta jäi iga õhtu koju ja hoidis kokku, ja kui ta siis oma kõige tigidamatele võlausaldajatele oli võlad tasunud ja mõned kroonid ka pankra pannud, riietus ta smokingisse ja läks otseteed Mari kauplusse, et temale oma südant avada ja teda paluda temale seni usstavaks jääda, kuni tal võimalik oleks temale kodu pakkuda. Sel õhtul läks ta kodu poole, rind täis hõiskeid ja taskud täis sigareid. Mari oli teda lubanud oodata kas või tuhat aastat, aga Mart arvas, et see nii kaua enam ei kestagi.

Vaheajal veeresid aastad, ja ühel ilusal päeval oli Mart tõusnud juhtivale kohale ja saanud soliidselt meheks keskmistes aastates, kõhukaks, palja pealaega ja siledaks-aetud näoga meheks. Aga just sel päeval leidis ta, et tema sigaripreili kui ka tema armastus Mari vastu liig vanaks olid jäänud.

Mart otsustas seda Marile ütelda, sest muidu seisis Mari lõpuks oma leti taga ja ootas teda veel teine tuhat aastat. Naised on nii nõudlikud, mõtles ta; ta peaks ometi ise taipama, et ta minule nüüd enam ei sobi. Pealegi võin ma nüüd iga päev mõne riikaka neu kosida. Siis läks ta Mari kauplusse.

„Kuule,“ algas ta pikkamisi ja taktiga ning võttis hästivarustatud sigariportmanee taskust, „sina oled viimasel ajal õige vanaks ja peeneks jäänud — —“

„Jah, inimene ei või ju igavesti nooreks ja ilusaks jääda,“ vastas Mari rahulikult. „See pole loomulik.“

„Väga õige. Teadsin ju, et oled mõistlik tüdruk.“

„Olen koguni nii mõistlik, et tean, kuhu sa tüürid,“ ütles Mari ja tõstis silmad.

„Jah, ei ole parata,“ ohkas Mart. „Minu armastus pole sinu vastu sugugi enam nii suur kui enne. Küll olen nüüd nii kaugel,

et võiksin abielluda, aga poolkustunud tundele ei saa abielu ehitada.“

„Ei; ja siis tuleb veel tähele panna, et ma iga päevaga ikka vanemaks jään.“

„Tõsi, aga mees jääb veel hulga aega nooreks.“

„Vististi.“

„Ei ma võinud arvata, et sa nii rahulikuks võid jääda,“ pomises Mart.

„Kas arvasid närvide vapustust või hüsteerilist minestust?“ küsis neuu pehmesti.

„Mitte just seda, aga — muidugi on sul mõni teine eesmärgiks.“

„Ei, aga ma usun, et sellegipärast võin rahulikult tulevikku vaadata,“ vastas Mari ja sirvis ajalehte. „Nimelt on minu lotteripilet viimasel loosimisel 10000 krooni võitnud.“

„Ja seda ütled sa alles täna?“ hüüdis Mart. „Loosimine oli juba detsembris.“

„Võid ju isegi arvata, et ma sind selle uudisega tahtsin üllatada. Aga nüüd oled oma uudisega vahele tulnud.“

Kohmetu mees klõbistas sõrmedega kaupluse klaaskastile.

„See pole tõsi!“ hüüdis ta.

„Nii,“ naeris Mari. „Vaata ometi ise järele!“

Ja siis võrdlesid nad loosi loosimisenumbritega.

„Aga siis võib ju kõik jälle endiseks muutuda,“ ütles Mart äkki.

„Endiseks muutuda — mis sa sellega tahad ütelda? Kas ma saan nooremaks ja ilusamaks, kui mul raha on? Või arvad, et pean ilustamisevahendeid ostma — —?“

„Ah — ega's sa ometi loodetavasti seda nii täpselt ei võtnud, mis ma ennist ütlesin. See oli ju vaid nali. Tahtsin ainult näha, kas kõik selle ka rahulikult vastu võtad. Võid ju isegi arvata, et minu armastus eht on, kui ta nii kaua aastaid on kestnud.“

„See on õnn. Sest loos ei ole mitte eht. Vististi ei pannud sa tähelegi, et mu loos mullune on. Naljakas on vaid see, et minu number just tänava võidab, mil ma loosi pole ostnudki.“

„Jah, see on tõesti väga naljakas,“ hoiatas Mart peatult ja pühkis higi otsaesiselt.

Narr või kangelane.

Austria kirjanik **Edith Rode.**

Tulid uued pensionärid ja esitleti: härra direktor Purzelbaum ja proua. Ei või parata, selle väikese mehe nimi oli tõesti Purzelbaum.

Ta istus minu kõrvale ja ütles kohe ilma sissejuhatuseta:

„Kas teate, mis inglane on?“

„Kas ma tean, mis inglane on?“ küsisin ma vastu.

„Kas teate, mis inglane on?“

Ma vahtisin tarretult temale näkku, mille nahk oli hallkollane, ja ütlesin: „Ei!“

„Inglane on gentleman,“ ütles tema uhke, võidurõõmsa naeratusega, „aga kas teate, mis on kaks inglasi?“

Vastasin jällegi lootusetu naeratusega: „Ei!“

„Kaks inglasi on klubi.“ Ta naeris lõbusasti ja jätkas: „Kolm inglasi on asundus.“

Nüüd märkasin ma, et ta nalja jutustas, ja naersin. Esiteks leidsin ma selle olevat üsna kena, teiseks naeran ma ikka, kui inimesed mõnda nalja jutustavad, isegi kui see nali igav on. Muidu võivad nad seda korrata, arvates, et see kuulaja arusaamise piirist üle käib ja seda sellepärast vaja on korrata.

Proua Purzelbaum küsis kartlikult:

„Kas sa ei sööks suppi?“

Purzelbaum lükkas taldreku pisut kaugemale ja ütles:

„Kas teate, mis prantslane on?“

Seekord raputasin ma vaid pead. Olime kontaktis. Sõnad olid üleaurused.

„Prantslane on shovinist,“ ütles ta; „kaks prantslast on „la grande nation“ — ja kolm prantslast moodus naljamäng.“

„Teie võite mu mehe supi ära koristada,“ ütles proua Purzelbaum vaikselt teenijale, „tema seda ei söö.“

Härra Purzelbaum ulatas tüdrukule lahkesti täie taldreku ja jätkas:

„Kas teate, mis sakslane on?“

Eitasin tummalt.

„Sakslane on luuletaja. Kaks sakslast on lauluselts. Ja kolm sakslast on — veere-mänguklubi.“

Oleksin tolle hetkeni võinud vanduda, et härra Purzelbaum sakslane on, aga see ta vististi ei olnud.

„Pisut kala võid sa ometi võtta?“ küsis proua.

Tema raputas pead ja tegi pühkiva käeliigutuse, siis ütles ta lahkesti ja hajameelselt: „Vahest hiljem — tahan katsuda,“ ja minu poole pöördes jätkas ta elavalt:

„Kas teate, mis on austrialane? . . . Schnorrer.“

„Mina ei tea, mis tähendab schnorrer,“ katkestasin ma ta kõne.

„Noh,“ naeratas ta, „umbes kerjus . . . ja kas teate, mis on kaks austriialast? . . . Maksujõuetud.“ Ta vigased hambad tulid nähtavale. „Ja kas teate, mis on kolm austriialast?“

Ta peatas seni, kuni ma talle ei olin vastanud.

„Neid polegi,“ ütles ta siis võidurõõmsalt, „sest kolmas on tingimata ungarlane või tšehhoslovaklane.“

Ma naersin, aga mu pea valutas, sest tema pilk nõudis nii kõva tähelepanu, et ma teda peaaegu vahetpidamata põnevalt pidin jälgima, kuna ka ühtlasi pidin suppi sööma ja kala puhastama.

Ise ei puutunud ta midagi.

Kui kanani jõudsime ja ma naermise lõpetasin, ütles ta sama ruttu kui alguses:

„Väike poiss, kes harjunud on lauapalvelte pidama, viibis isaga restoraanis ja hakkas sööma, ilma et oleks palvet teinud.“

„Mis sul meeles on,“ ütles isa, „mispärast ei tee sa enne söömist palvet?“

„Siin me sööme ju raha eest,“ vastas poiss.

Mina naersin jälle ja proua Purzelbaum ütles paludes:

„Võta tükikene kana?“

Purzelbaum ei kuulnud, vaid küsis minult:

„Kas tunnete lugu ihnsast shotlasest? . . . Jah. Teie teate ometi, et kõik shotlased on ihnsad?“

Seda ma ei teadnud, aga ma olin juba niipalju ei ütelnud, et seekord jah ütlesin.

„Kui shotlane, kes Austraalias elanud, kakskümmend aastat hiljem Inglismaale tagasi tuli, olid ta vennad enestele lasknud pikad habemed kasvada.“

„Mispärast kannate nüüd habet?“ küsis Austraaliast tulija.

„Kas sa oled unustanud, et minnes meie habemenoa kaasa võtsid?“ vastasid teised etteheitvalt.

Mina arvasin, et selle üle küllalt naersin,

aga temale näis seda olevat vähe. Ta algas jälle:

„Keegi teatridirektor ütles oma esimesele tenorile: „Tean küll, et tenoritel teatud õigus on eriti rumalad olla, aga ma leian, et teie seda õige kurjasti tarvitate.“

See näis mulle olevat väga tuttav, aga ma naersin.

„Kuna sa ometi midagi ei söö,“ ütles proua Purzelbaum peaaegu kuulmatult, „siis võime küll tõusta.“

Umber kell üheksa, kui ma parajasti voodisse tahtsin heita, koputati mu uksele, ja kui ma avasin, seisis proua Purzelbaum kahvatult mu ukse taga.

Minust käis tuksatus läbi: Vististi palub, et ma ta mehe naljade üle vähem naeraksin, nii et ta mees võiks enam söömise peale mõelda.

Proua Purzelbaum aga ütles väga vaik- selt:

„Kas tohin teile mõne sõna ütelda?“ Ta pani ukse oma taga kinni ja jätkas veel vaiksemalt: „Tahtsin teile vaid ütelda . . . teie ei pea imestama . . . ja ma oleksin teile tänulik, kui välja kannatate . . . Minu mehel on vähjatõbi . . . ilma et ta seda ise teaks. Olen ka arsti palunud, et ta seda temale ei ütle . . . ma ei jõua enam nii naerda kui varem . . .“

Ta vaatas mulle otsa ja ütles:

J. Parikas'e foto.

Liina Reimann, teater „Vanemuise“ tunnustatud draama- näitleja, esines külalisena „Estonias“ John Gay lustmängus „Kolmekrossi ooper“, kelle head mängu jälgis meie teatripublik suure huviga.

I. Wannas'e foto.

Operetiprimadonna **Milvi Laid,** kes esineb külalisena Leo Falli operetis „Florida roosid“. Noore näitlejanna veetlev kuju, ilus hääl ja vaba mäng aitavad kaasa tüki edule, mis juba läheb 25. korda. Peale selle mängib Milvi Laid veel kaasa John Gay lustmängus „Kolmekrossi ooper“.

„Tema armastab seltsi, armastab naerda ja sellepärast . . . teie saate aru . . . peab ta lõpuni rõõmus olema.“

Ma noogutasin ja pigistasin ta kätt.

„Küll ma temaga juba räägin ja naeran . . . olge kindel . . . Küll ma räägin . . .“

Ei mäleta enam kõiki härra Purzelbaumi nalju, ja kui ma neid mäletaksingi, ei ta- suks nende kirjapanemine vaeva, sest ena- masti olete neid juba lugenud või saate veel lugema, sest ma ei usu, et ta ainsagi nalja oleks ise välja mõtelnud.

Mõnikord toodi arst, kes temale morfi- umi naha alla pritsis, aga kaks päeva hil- jem oli ta voodist väljas ja pidas oma nal- jaga minu järele jahti.

Viimast, ei, eelviimast rasket rünnakut mäletan ma veel. Ta jutustas, kuidas Mark

Tvainil kui noorel ajakirjanikul ülesandeks oli küsimustele vastata, mis ajalehe küsimusteosakonda saadeti. Kord kirjutas üks naine lehele, tema olla kuulnud, et inimesel vaja olla palju kalu süüta; see olla mõistusele hea, ja küsis, millised kalad seks kõige sobivamad olla. Mille peale Mark Tvain vastas :

„Austatud proua! Annan teile nõu paari valaskalaga katset teha. Loodan, et tosinast valaskalast teile aitab!“

Mina naersin, ja kui tema ka oli kaasa naernud, ütles Purzelbaum mõtlikult :

„Kas teate, kuidas mulle see lugu meelde tuli? Jah, mul on pärast söömist tunne, nagu oleks mul tosin valaskala kõhus, kuigi ma öieti näljane olen.“ Ta naeris jälle ja ütles usaldavalt: „Aga vaja on naist heas tujus hoida, mõistate. Tema ei aimagi . . . tõesti.“

Kas ta ise aimas? Ei tea. Viimane lugu, mis ta mulle jutustas — tund aega enne kui ta haigemajja viidi, sest nüüd pidi ta enam morfiumi saama — oli kolmest sõdurist, kes haavatult haigemajja viidi. Nende juure tuli üks kõrge daam heade sõnade ning annetustega, ja see küsis esimeselt sõdurilt: „Mis usku teie olete, hea mees?“

„Katoliiklane,“ vastas mees.

„Palun, siin on teile kolm sigarit,“ ütles daam.

Teise juure jõudes küsis daam: „Ja mis usku olete teie, hea mees?“

„Protestant,“ vastas see.

„Palun, siin on teile kaks sigarit,“ ütles daam.

„Ja teie?“ küsis ta kolmandalt.

„Olen juut,“ vastas see.

„Palun, siin on teie üks sigar,“ ütles daam.

Järgmisel päeval oli daam kõik unustanud ja algas esimesega: „Mis usku?“

„Katoliiklane — palun, siin teile kolm sigarit.“

Ja teisele ütles ta :

„Protestant — palun, siin on kaks sigarit.“

Siis tuli ta kolmanda juure ja ütles: „Ja millist usku olete teie, hea mees?“

„Sigar,“ vastas mees.

Purzelbaum ei jõudnud enam naerda, mina naersin kahe eest. Tema vaatas mulle teravasti silma ja küsis hingetult :

„See oli aga hea?“

„Oli hea,“ kinnitasin ma.

Siis pööras ta proua poole, kes parajasti sisse tulnud, ja ütles pehmesti :

„Küll tema sulle selle loo jutustab, seda sa vististi veel ei tunne — mina olen nõrk, pisut nõrk.“

Ja mina jutustasin ja proua Purzelbaum naeris nii, et uuesti pidi toast silmi pesema minema.

Purzelbaum naeratas rahulolles ja londis suuga, mis nii väsinud oli, et ta seda enam ei saanud kinni hoida. Ta oli kas liig palju naernud või liig palju ja vapralt petnud, ning näis olevat nüüd otse inetu.

Nädal hiljem suri ta vaikselt, ja proua Purzelbaum ütles, kui ükssteist kohtasime :

„Teie ei või arvatagi, kui ilus ta välja nägi . . .“

Aga seda võin ma ju arvata. Sest surm kustutab majesteetlikult kõik naljad meie elatunud näojoontelt ja vajutab sinna, enne kui lahkume, vaimutempli.

Minu pisarad.

Ed. Vöhrmann.

Minu pisar ja mu laulud,
minu isamaa,
need on kolm mu aluspõhja,
millest laulan ma.

Nutan isamaa ma kurvaks,
laulan rõõmsaks ka :
Minu nutt ja minu laulud
on mu isamaa !

Vari sügavikust.

Balti-Saksa kirjanik **Oleg Berting'i** romaan.

3

„Meil puudus Teie elustav lähedus,“ ütles Kennedy naeratades.

Ladislau, kes tundis end hirmus viletsalt, ütles: „Jõin palju, olen väsinud ja mu pea valutab.“

Maria tundis, et oli aeg anda märku koju minekuks. Kuid tal ei olnud aimdustki, kas see sobib Ladislau si plaanidega, kes neid talle veel avaldanud ei olnud. Tahtmatult heitis ta sellele küsiva pilgu.

Kennedy nägi seda pilku ja ebamäärane tunne ütles talle, et Ladislau oli siiski valetanud, kui vandus, et Maria midagi ei tea. Igatahes otsustas ta ettevaatlik olla.

„Kas tahad juba koju minna?“ küsis Ladislau.

„Mul ei ole selle vastu midagi. Olen väga väsinud.“

„Lähme siis,“ ütles Kennedy.

Maria oli oma kindluse tagasi võitnud ja küsis etteheitvalt: „Ilma mulle saladust ütlemata? — Kas ikka veel seda teha ei või?“

„Olen otsusele jõudnud,“ vastas Kennedy. „Kui mitte ettenägematud asjaolud vahele ei astu, kuuleté seda homme.“

„Lõpuks!“

„Jah, lõpuks. Kuid ma ei tea, kas see Teile valmistab rõõmu.“

„Te teete mu kartlikuks!“

„Kartuseks ei ole põhjust. Olge selle peale kindel. Nii siis, lähme.“

Kennedy helistas kelderile. Seekord ei pannud Ladislau vastu, et ta kõik kinni maksis. Tal ei olnud enam viit markagi taskus . . .

„Me saadame daami koju,“ ütles Kennedy Ladislauile, „siis kõnelen teiega.“

„Hea küll,“ vastas Ladislau ja hõõrus silma, et kahvatumist käega varjata.

Sõit möödus vaikides. Kõik kolm olid hirmus väsinud ja ühtlasi väga ärritatud. Maria tundis rahutult imelist ärevust, mis neid kõiki valitses, ja ometi ei olnud tal aimdustki selle põhjusest.

Maria elas ainult mõned majad Ladislauist eemal Nürnbergi tänaval. Jumalaga jättes surus Ladislau, kes ei teadnud, mis Kennedy temaga kavatses, pika suudluse Maria käele.

Kui majauks ta järele kinni oli langenud, küsis Ladislau rõhutatult häälel: „Kuhu?“

„Võime rahulikult teie korteri sõita,“ vastas Kennedy. „Oleme seal vist segamata.“

„Täielikult,“ ütles Ladislau kergendatult.

Ladislau si töötoas ütles Kennedy: „Teie ei oska olla suurpettur. Teil on liig palju Vene pehmust ja head kasvatust.“

„Mis pean tegema? Ülikoolist jooksin ma minema. Mu vanemad on täitsa vaesed. Mu sugulased ei tunne mind enam!“

„Kuidas teie siis õieti töötate?“

Mõtlematult vastas Ladislau: „Mulle õnnestusid mõned suuremad tshekivõltsimised. Siis vedasin Prantsusmaale salakaubana kokaiini ja morfiumi. Olen tihti ka valemängu alal õnne katsunud — see on mu eriala. Üksvahe läks mul kaunis hästi. Kuid viimastel kuudel on mul otsatu pigi!“

„Te olete suurpetturi jaoks liig avameelne,“ ütles Kennedy irooniliselt.

Ladislau hammustas huuli. Siis ütles väsinult: „Olen täitsa otsas. Teil on õigus. Mul ei ole annet selleks kutseks! Esimesel tõsisel puhul ei kõlvanud ma.“

„Muidugi. Te võite ainult n. ö. tagaplaanil tegutseda. Võitluses mees mehe vastu teie ei sobi. Olge rõõmus, et ma teid tabasin ja mitte keegi teine.“

„Mis tahate minuga teha?“

„Esiteks küsimus: teadis Maria teie kavatsusest?“ Shotlane vaatas talle kindlalt otsa ja näis, et ta pilk kiirteheitjana teise hinge tungis.

Ladislau tahtis, kuid ei saanud valetada. Viivitades ütles ta: „Tegin talle üldiseid tähendusi. Lähemat ta ei teadnud. Samuti ei teadnud ta, et see pidi täna sündima. See on tõsi! — Ta armastab mind mõõtnatult ja kartis, et tapan enese. Muidu oleks ta . . .“

„Hea küll!“ katkestas teda Kennedy. „Ütlen teile nüüd, mis teiega teen. Avaldan teile saladuse, mis pärast tunnen huvi preili Maria vastu, ütlen teile „mu pilgu saladuse,“ nagu tema seda nimetab. Nii siis — asja juure.“

Kennedy ja Ladislau kõnelesid tund aega. Siis tõusis shotlane.

„Usun, et juhata sin teile vastuvõetava pääsetee teie seisukorrast. Oletan, et preili Maria nõus saab olema. Kui mitte, lasen teid siiski joosta. Ma ei ole väljapressija,“ ütles ta.

„Ta on kindlasti nõus,“ seletas Ladislaus veedunult. „See on küll iseäralik, kuid mitte autu teenistus, milleks tegite meile ettepaneku. Mispärast ei peaks ta siis nõus olema?“

„Hea küll. Ja veel midagi: Astun teiega tihendusse, otsin teid üles ja muretsen, mis tarvilik. Ärge katsuge mind leida. Mu nimi ei olegi Kennedy. Ma tundsin esimesest silmapilgust teie vastu umbusaldust. Intuitsioon, inimtundmine, veidi selgelt nägemist, kuidas ise soovite, tõid mind selle peale. Sellepärast ei nimetanud ma teile ka oma õiget nime. Kuid see ei ole tähtis. Peate olema igapäev kuni kella kahesteistkümmeni lõuna ajal ja neljast kaheksani õhtul kodus, et võiksin teid alati leida. Homme kell kaksteistkümmend tulen otsuse järele.“

Kennedy ulatas Ladislausile käe ja läks.

Ladislaus heitis riietes diivanile ja vaibus kohe sügavasse, rahulikku unne.

5. F a n t o o m .

Tagakiusatud omast idee fixe'ist istus Holger kohvik Rumpelmayeris ja otsis istuvate ja sisseastuvate naiste seas Tamaarat.

Noor, elegant härra võttis ta laua ääres istet. Ta nägi Holgeri otsivaid pilke ja ütles naeratades: „Berliinil on ilusaid naised, eks?“

„O, väga ilusad,“ vastas Holger mehaaniliselt.

„Kuid see ei ole Tamaara vastu midagi!“ arvas noormees vaimustatud pilgul.

Kuum värin läbistas Holgerit. Vaevaga oma hirmsat ärevust valitsedes, küsis ta väriseval häälel: „Palun . . . kes ou . . . Tamaara?“

Ta lauakaaslane heitis talle imestanud pilgu ja seletas siis õhinaga: „Vene lauljanna, kes on esinenud „Tuhat uimas.““

Holgeri pea käis ringi. Kiirelt neelas ta oma tublisti musta kohvi, köhatas ja küsis karedalt, peaaegu hääletult: „Mis on „Tuhat uima“?“

Noor härra naeratas elumehelikult üleolevalt. „Tuhat uima“, vastas ta, „on väga iseäralik, jah, isegi ainulaadiline lokaal Char-

lottenburgi raudteejaama läheduses. Seda juhatab mees, kes on poolenisti perslane, poolenisti venelane ja kes tunneb äri. Muidugi on asjal oma konks.“

Ta peatas, et vaadata, kas teisel on küllaldaselt huvi selle vastu.

„Missugune konks?“ päris Holger, keda jutustus piinas, sest et Tamaarast enam kõnet ei olnud.

„Kella üheni on see baar või kabaree nagu iga sarnane lokaal. Kuid peale kella ühte tulevad ettekanded alalistele külalistele ja nende külalistele. Siis esineb mõnikord Tamaara ja laulab kandle saatel. Ta ei ole igal õhtul seal.“

„Tegite mu uudishimuliseks. Kas võiksite mind sinna viia?“

„Jah . . . ma ei tea mitte . . . ütlen juba liig palju . . .“

„Te kardate vist politseid?“ küsis Holger, kelles ärkas tasane kahtlus, et teine on „maakuulaja.“

„Seda mitte, ja mina juba muidugi mitte. Need koosviibimised on pealegi teatavatel päevadel politsei poolt lubatud. See on teatavas mõttes klubi. Ainult . . . udu . . .“

„Kes ütleb A, peab ka B titulema,“ naeratas Holger, kes oli saanud enesevalitsuse tagasi ja tahtis iga hinna eest sibile jõuda.

„Ma ei tea, kellega mul on au.“

„Ka teie ei ole end mulle tutvustanud.“

„Andestage,“ — noor härra nimetas kiirelt nime, mida Holger ei mõistnud.

„Mu nimi on Holger Thorstens. Kavatsen Berliinis arstiteadust õppida,“ ütles Holger väga selgelt.

„Te olete välismaalane? Arvasin seda. Rootslane?“

„Ei, daanlane. Sündisin Islandil.“

„Oh, kui huvitav!“

„Noh, nii siis, kuidas on „Tuhande uimaga“?“

„Kui olete välismaalane ja üliõpilane, siis on teine asi. Kuid pean teid tegema tähelepanelikuks, et lokaal on fantastiliselt kallid.“

„See ei etenda osa.“

„Asi on järgmine: — päevad, või õigemini ööd, mis seal veedetakse politsei

Korindid

on odav, tervislik, maitsekas, toitev

toiduaine.

teadmata, on muidugi hoopis huvitavamad. Seal on oopiumi, hashishi . . . kõike võimalikku . . . Muidugi ei tohi teie kujutleda oopiumipõrgut või midagi sarnast . . . Kõik antakse doosides, mis ainult ergutavad, aga mitte magama ei pane . . . Nii on see seal kombeks . . . Väga raffineeritud . . . Küll te juba näete. Tamaara ilmub tavalikult „mitteametlistele“ koosviibimistele.“

Holgeril oli keele otsas küsida oma laua-kaaslaselt, kas ta tunneb Tamaarat isiklikult. Kuid ta pidas paremaks asjaga mitte

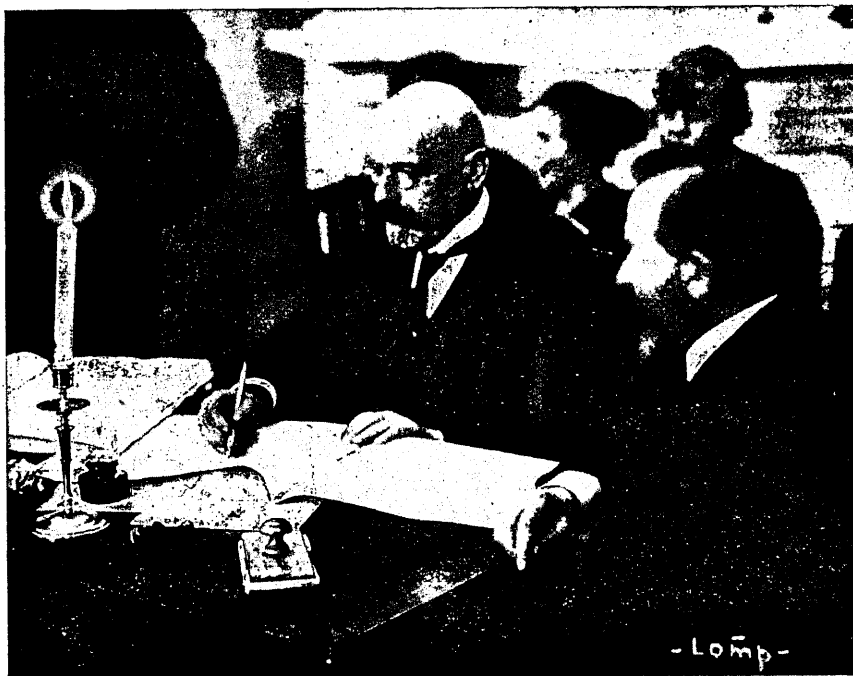
ta vanemad on siin . . . Te mõistate muidugi . . .“

„Muidugi,“ ütles Holger ja ulatas talle oma visiitkaardi telefoninumbriga. Mees oli talle äkki väga ebasümpaatne, kuid esialgul ei pääsenud tast kahjuks mööda. „Ärge unustage,“ lisas ta juure, „et teid muidugi külalisena palun.“

„Tuhat tänu!—Ei, ma ei unusta kindlasti!“

„Hüva, siis homseni.“ Holger maksis enese ja teise eest, jättis lühikese käesurumisega jumalaga, millest oleks heameelega

2. veebruaril s. a. möödub 10. aastat Eesti-Vene rahulepingu sõlmimisest. Peale rasket ja kurnavat heitlust arvuliselt mitu korda suurema vastasega, leidis sellel päeval lõpliku kinnitust ajalooline suursündmus Eesti rahva ja riigi elus. Suur Vene riik, kes oli alla heitnud meie esivanemad ja pidanud meid kaua ränga ikke all, tunnistas Eesti iseseisvust. Meie paremate meeste julge unistus — iseseisev Eesti riik — oli läinud täide tänu nendele julgetele ja vapratele Eesti poegadele, kes panivad selle sihi saavutamiseks kaalule oma elu. Vabadussõjas valatud veri ei olnud asjata!

Eesti-Vene rahulepingu allakirjutamine.

Eesti delegatsiooni esimees Jaan Poska kirjutab alla Tartu rahulepingule Eesti üliõpilaste seltsi majas 2. veebr. 1920. aastal kell 12,45 minutit põsel.

kiirustada. Kui see oli tõesti Tamaara, ei vajanud ta vaheltsobitajaid. Et see oli tema, selles kahtles ta vaevalt veel ja ta sisemuses möllas kärsituse, rõõmsa lootuse, imestuse toon ime üle, mis siiski oli sündinud, vahetevahel segunes aga hulka kartliku teadmatuse tunne.

„Niisiis—kuidas ja millal?“ küsis Holger.

„Võime homme samal ajal siin jälle kohata. Igaks juhuseks palun teie telefoninumbert. Ise elan oma mõrsja vanemate juures. Mul on väga raske terveks ööks ära jääda ja ma ei soovi, et mind kodus ses asjas telefoni juure kutsutakse, . . . Mu mõrsja on küll parajasti ära sõitnud, kuid

hoidunud, ja sõitis Schlachtensee'sse, et olla üks oma mõtetega.“

Järgmisel päeval ilmus Holger täpselt Rumpelmayeri juure. Teine oli juba seal ja ootas teda. „Täna,“ ütles ta, „kui soovite.“

„Kõige suurema rõõmuga.“

„Kõnelesin juba vana perslasega. Tamaara tuleb arvatavasti. Me peame aga enne kella ühte kohal olema.“

„Olen vaba. Võime igal ajal kohata.“

„Suurepärane. Nii siis, umbes kell üksteistkümmend. Lokaali leiata kerge vaevaga. Pealegi seisab ta telefoniraamatus.“ —

Kokkulepitud ajal astus Holger baari. Teda ümbritses punakas poolhämärus. Väi-

kesel, maitsekalt kaunistatud laval mängis Vene mustlaste orkester enesel ja kuulajatel hinge ihust. Mitte väga arvurikkad lauad olid peaaegu kõik täidetud väga elegantsete daamide ja härradega, kes sosinal juttu ajasid ja tihti täielikult vaikisid, võidetud ruumi täitvate helide sulavast juubelist või stigavast kurbusest.

Holger võttis istet ühe vaba laua ääres. Mõne minuti järele tuli ka noor mees.

Muusika mängis peaaegu lakkamatult. See oli Holgerile heaks põhjuseks vaikida. Sest juba ühesilbiline vestlus võõra inimesega, kelle nime ta ikka veel ei teadnud, oli talle piinaks ta hirmsas ärevuses, mida ta ainult vaevaga varjas.

Kell üks tühjenes lokaal. Omanik, Abdullah Bei, tüübiline hommikumaaalane, hästi toidetud, kavalate silmade ja meelelise, peaaegu ahne suuga, vaatles tähelepänematult, kuid täpselt oma külalisi. Kella üheks näis kõik olevat korras. Lokaal pimenes, ukсед langesid kinni viimaste külaliste järele, kes ei kuulunud väljavalitute hulka.

Mõned minutid oli kõik süinge ja vaikne. Kuuldi ainult sumbutatud jutusuminat, millest kostis ootusrikas ärevus.

Äkki avanes baari tagasein nagu nõia-käest puudutatud.

„Palun, mu härrased!“ ütles Abdullah Bei kutsuva käeliigutusega Vene keeles. Siis kordas ta seda Saksa keeles.

Kogu seltskond — umbes kolmkümmend isikut — tõusis kiirelt ja läks kõrvaltuppa. Kui keegi enam ei puudunud, langes sein uuesti kinni.

Nad olid kauis suures ruumis. Looritatud laelambid valgustasid seda punaka valgusega. Seintel voolasid kiirgavad kangad pikkades, pehmedes laintes. Põrandat kat-sid tumedad, väga paksud vaibad. Igolpool lamasi kirjud siidipadjad.

Kostis vaikne muusika — täis ebamäärast, südant närivat igatsust. Kerges, sinises udus heljus põlevate taimede ja vaigu aroom.

Külalised võtsid aset rühmadeviisi ja poolringis patjadel. Teenrid hommikumaaases riietuses libisesid nagu hääletud varjud ringi ja ulatasid sigarette ja jooke, mis meelepäraselt uimastasid ja ühtlasi iga närvi panid värisema imelises, rõõmsas ärevuses.

Hommikumaised tantsjannad ilmusid. Looklesid rind üle külvatud säravate kalliskividega, ussitasliselt, nagu ekstaasis, inel-istes tantsudes, moodustades joonte ja vär-vide metsiku sümfoonia.

Siis asetas teener tabureti poolringi.

„Nüüd tuleb Tamaara!“ ütles Holgeri kaaslane tasa.

Äkki ärkas Holger meelepärasest, uima-taolisest uimastusest, mis oli teda valdanud ta ärevusest hoolimata nagu teisigi külalisi. Ta toetas end käsivartele. Ta alumine huul tikkus ette. Ta silmad rippusid tumeda ees-riide küljes, mille tagant Tamaara pidi il-muma. Ta hingamine oli kähisev.

Eesriie läks aeglaselt lahti. Haruldaset ilus naine Vene rahvusriides, gitar käes, astus naeratades, kergel heljuval sammul tabureti juure.

„See on tema!“ sosistas Holgeri kaaslane. Holger kaotas peaaegu meelemärguse. Teda haaras äkiline nõrkus. Ta peitis näo kättesse, kiskus juukseid. Vaatas veel kord ilusa naise poole . . . See oli juba maha istunud, istus jalad risti pandud, gitar põl-vedel, valmis algama.

Holgeri silmad neelasid teda — ta oli Tamaara — tema Tamaara — sarnane, kuid ta ei olnud tema ise! —

Või ehk . . . Võõras riietus . . . Värv?..

Silmi pööramata vaatas teda Holger, nee-las ta hääle kõla, t äidetud kibedama pettu-musega, mille põhjas ikka veel liikuslootus.

Kui ta oli lõpetanud, ehmus Holger. Jääb ta siia, tunnete teie teda?“ küsis ta karedalt oma naabrilt.

„Tavalikult jääb ta veidi. Näen, et teiegi tunnete huvi Tamaara vastu. See ei inesta mind. Ta on veetlev. Ja kuidas ta laulab! Kahjuks ei mõista teie vist sõnu?“

„Ei, ma ei oska Vene keelt.“

„Mina — küll. Kas tahate Tamaarat tundma õppida?“

„Muidugi. Heameelega.“

„Ilus, siis saadan talle oma kaardi teen-riiga.“

Ta kritseldas mõned sõnad kaardile ja ulatas selle lähemale teenrile. Viie minuti pärast oli see tagasi. Tamaara tulevat kohe, teatas ta.

Esines Kaukaasia tantsija, kaks pikka oda käes. Keerutas meeletutes ringides, kar-gas õhku nagu gummipall, löi jalad õhus kokku, hüppas pehmelt ja hääletult nagu metselajas, suured, mustad silmad välkusid, laiad terad kiirgasid. Siis balanseeris ta odasid oma alumisel huulel, tantsis ja nae-ratas. Mehel näisid puuduvat kondid ja ta nahk näis olevat pargitud.

Holgerile paistis, et see ärritav ja erutav tants on lõpnanu. Kuid ta rõõmustas siiski, et mingi väline mulje aitas ta ootamist lü-hendada.

Lõpuks tuli Tamaara. Ta nimetas lihtsalt oma nime ja ulatas Holgerile käe. See võttis selle ja puudutas seda külmenevate huultega . . . Nüüd teadis ta selgesti — Tamaara, keda ta otsis, ta ei olnud! . . .

Tamaara istus padjale, mõlema härra vahele. Ta oli Euroopa riietes. Holger vaatas talle otsa — tõepoolest — ta oli Tamaarale väga sarnane.

Ta soovis ainult puuvilja ja kergelt punast veini. Holger suitsetas lakkamatult ja jõi klaas klaasi järele Abdullah rasked, magusaid mürkjooke.

Varsti oli kõik ta ümber õnnis, udune uim. Ta kujutles, et õige Tamaara istub ta kõrval ja suutis end vaevalt valitseda, et teda mitte kõikide nähes käte vahele kiskuda ja meeletute suudlustega katta.

Aegajalt sosistas ta talle tuliseid armastussõnu kõrvadesse. Veidi imestanult lasi lauljanna seda sündida. Ta arvestas vist lookaali meeoluga ja — ehk meeldis see talle ka . . .

Valgus muutus hämaraks, muusika metsikumaks . . . Harmooniad kärisid ja lendasid kohisedes õhus nagu eksinud kirjud linnud. Tantsud muutusid ikka hullemaks. Äkki täitus saal hõbedase kuuvalgusega . . .

Tumeda eesriide tagant ilmusid valged naistekujud, mida ümbritsesid kerged loorid, ja tantsisid graatsilist näkitantsu hõbedases metsaõös.

Juustes õitsesid neil tulipunased roosid ja nende juuksed lehvitsid nagu armastuse võidulipud, särades tuhmilt nagu eebenipuu ja ja kiirgades nagu punakas kuld. Huuled olid nagu lõhkenud rubiinid, mille vahelt särasid pärlvalged hambad. Sirgete käevarte küljes kõlisesid läikivad võrud. Peened sõrmed, pikad sääred laulsid ja hõiskasid bacchantiliste rütmide taktis . . . Tumedatel vaibadel, kunstliku kuu hõbevalguses . . .

Täielikus joobumuses tõmbas Holger võõra naise enese vastu ja karjus talle peaaegu kõrva: „Tamaara!“

Naine ei pannud vastu. „Armas rumal poiss,“ kuulis ta teda sosistavat. Õigupoolest oli see, mis ta ütles banaalne, tuhat korda kuulnud. Kuid Holgerile andsid need sõnad õudsuse uima.

Äkki muutus kõik päevaselgeks. Loorid langesid lampidelt, mille võimas valgus pimestavalt mõjus . . . Õõ oli lõpul, mineku tund oli saabunud.

Tamaara tõi oma mänguriista, heitis mantli õlgedele ja jõudis mõlema kaaslasega üle kitsa õue tänavale. Samal teel lahkusid teisedki külalised rühmades loo-

kaalist ja segunesid tähelepanematult hommikuse rongi reisijatega. Abdullah oskas õiget aega valida . . .

Väljas jättis võõras Tamaara ja Holgeriga jumalaga ja kadus teiste sekka.

Mõlemad läksid vaksalini ja võtsid seal auto. Sõidul ei vahetanud nad ainustki sõna. Holgerile näis, et teda ümbritseb soe udu. Palav veri täitis tuliselt ta südame ja põkusus metsikult ta oimudes.

Nagu endastmõistetavalt järgnes ta Tamaarale ta korteri. Tamaara vabandas end silmapilguks. Tahtis veini tuua. Kadus eesriide taha.

Holger vaatas talle mõtetes järele. Talle näis, et on unenägude, ebatõelikkuse maailmas. Oli see Tamaara — ehk ei olnud see Tamaara — ta ei teadnud seda . . .

Ta ei tahtnudki teada . . . Ei! . . . Mitte küsida, mitte teada . . . Ta illusioonide kristallist loss tõusis selgelt ja säravalt kergetest looridest, mis lebasid ta peaaegu . . . Mitte hävitada! . . . End uhta lasta . . . Vastupanematult . . . See oli kõige parem! . . .

Eesriie liikus kergelt. Ta huuled ja silmad naeratasid vastu naisele, keda ta ootas.

Äkki aga ilmus ta silmadesse kohutavus ja ta huuled moondusid . . . Ta kumardus ettepoole, ta käed haarasid kramplikult tooli pehme toe järele . . . Nüüd nägi ta Tamaarat, õiget Tamaarat! . . .

Nägi ta nagu nagu oli seda näinud autos! . . . Pehme, tumeda riide tumedate viltide vahel näis see kahvatu ja saladuslik, tarretute, pärani avatud silmadega, mis olid tummas, etteheitvas süüdistuses tema poole pöördud.

Äkki kadus ta. Eesriie langes pehmelt ja tasaselt kokku . . .

Holger kargas üles. Oli hüppega ukse juures. Kiskus eesriide kõrvale, tormas kõrvaltuppa — seal ei olnud ainustki inimest, ainult Tamaara elusuurune pilt rippus mustast krepist ümbritsetuna ta vastu seinal . . .

Vaevalt mõistuse juures kisendas ta: „Tamaara!“

Midagi ei liikunud.

Ta heitis kõik, kõik toas segi, otsis igalpool, kiskus kapid lahti — need olid tühjad, koputas seintele, otsis välisust — asjatult . . . Toal oli ainult üks uks ja selle kaudu oli ta sisse tulnud . . .

Nüüd paiskas end õuduse tont ta peale ja nõõris ta rinna kokku. Hirmsast hirmust tagaaetud, jooksis ta eestuppa. Ärkava päeva hämarus, mis libises punakalt üle eesriide servade, rahustas teda veidi, (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Kirjanduslikke anekdoote.

Peol tantsis Bernard Shaw ühe daamiga. Tantsu ajal ütles daam kirjanikule: „See on teist ilus, meister, et teie, kuulus mees, minuga kui tundmatu daamiga tantsite.“

„Miks ei peaks ma seda tegema,“ vastas nõõkav Shaw, „me viibime ju heategeval peoll“

*

Christian Dietrich Grabbe võttis teatrisse alati pudel viina kaasa. Kord küsis temalt riidehoiu-naine oesruumis: „Kas soovite ka ooperiklaasi?“

„Ei, tänan,“ vastas Grabbe, „mina joon pu-delist.“

*

Kord noomis võlausaldaja Honoré de Balzac'i: „Juhin teie tähelepanu sellele, et ma kaue-mini ei või kannatada. Mul on homme hädaline võlg tasuda.“

Balzac silmitses meest veidikese aega häm-mastunult ja ütles siis:

„Mis peab selle kohta ütleva — teie teete võlga ja mina pean need tasuma!“

*

Kuna Oskar Wilde vanglas viibis, külastas teda üks ta tuttavaist. Nad vestlesid tüki aega ja kui külastaja lahkuda tahtis, ütles Wilde:

„Tänan teid väga teie külastuse eest. Aga ärge pahandage, palun, et ma teiega koos välja ei tule!“

*

Londonis jutustatakse, et kuulus kirjanik Rudyard Kipling iga sõna eest kuus shillingit saavat. Keegi proua, kes Kiplingilt tahtis auto-grammi saada, saatis temale kirjas tsheki kuue shillingi peale ja palus temalt üht sõna. Mõni päev hiljem saigi ta Kiplingilt kirja, milles tõesti üksainus sõna peitus: „Thank!“

*

„Kas teate juba,“ ütles keegi ajakirjanik Maurice Dekobrale, „et näitleja K. proua on surnud.“

„Nii,“ arvas Dekobra, „see polnudki ka õn-nelik abielu.“

„Ja ometi, jutustas K. mulle eile, on ta proua surmast saadik 10 naela kergemaks jäänud,“ imestas ajakirjanik.

„Võib olla,“ vastas Dekobra, „aga süda ei ole tal vististi mitte enam nii raske.“

*

Keegi noor vürst küsis kord D Annunziolt: „Tunnen üht rikast naist, keda ma aga ei ar-masta — kas pean temaga abielluma?“

D Annunzio vastas: „Abielluge mõistuse ja armastuse järele.“

„Kas see siis võimalik on?“ küsis noor vürst. „On,“ kinnitas D Annunzio, „naine võtke mõistuse järele, tema raha aga — armastusest.“

*

Maksim Gorkit kasvatas pärast isa surma tema vanaisa õige jumalakartlikus vaimus. Kord ütles vanaisa pojapojale:

„Kardan, Maksim Aleksejevitch, et me üks-teist taevas näha ei saa.“

Noor Gorki vaatas vanaisale kaastundlikult näkku ja küsis:

„Oled sa siis nii palju patustanud?“

*

Kord küsis keegi härra laeval Gabriele D Annunziolt:

„Vabandage, meister, mis on praegu kell?“

„Meister? Mispärast olen ma meister?“ küsis D Annunzio.

„Teie olete ju luuletaja Gabriele D Annunzio,“ kogeles võõras.

„Kust te seda teate?“

„Mõistatasin,“ arvas võõras.

„Noh, siis mõistatage ka, mis kellaaeg praegu on,“ vastas D Annunzio.

Keskpärane.

Inglise peaminister Mac Donald reisis hiljuti Ameerikas magamisvagunis. Tema sai jutule väikese neegripoisiga, kes magamisvagunis teenijana kaasa sõitis, ja küsis temalt, kui palju jootraha ta ühel sõidul sõitjatelt harilikult saab.

„Keskpäraselt dollari inimeselt,“ vastas poiss.

Mac Donald andis temale selle dollari, mis-peale poiss muiates tähendas:

„Teie olete nüüd esimene härra, kes keskpä-rasele kõrgusele ulatab.“

Abielu.

„Minu abielu on väga kena,“ rõõmustab Tamm

„Kas te siis kunagi ei tülitse?“

„Ometi. Aga meie lepime kohe jälle.“

„Kust see tuleb?“

„See on üsna lihtne. Kui mu naine kord vi-hastab, siis viskab ta mulle söetangidega. Ta-ba ta, siis naerab tema, ei taba ta mitte, siis naeran mina.“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)
1/2 „ (12 nr.nr.)
1/4 aast. (6 nr.nr.)

Kr. 7.50 | 2 kuus (4 nr.nr.) Kr. 1.60
4.— | 1 „ (2 nr.nr.) „ —.80
2.25 | Üksiknumber „ —.40

WÄLISMAILE:

1/1 aastas . . . . Kr. 10.—
1/2 „ . . . . „ 5.—
1/4 „ . . . . „ 2.50

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Täiendage oma raamatukogu kõidetud „Romaan“ aastakäikudega:

Aastakäik	1922	llu- ja poolnahtkõites	7.—
„	1923	„ „	9.—
„	1924	„ „	9.50
„	1925	„ „	9.50
„	1926	1927 ja 1928 a. „	9.50

Kõitmata 2.—kr. odavam. Saada kõigist suur-
rematest rmtkpl. ja talitusest, **Müürivahe**
tän. 16, telefon (2)12-53.

Pirita Kaunistamise Seltsi kirjastusel ilmunud

raamatud:

Hind

Pirita rand. Ülevaade Pirita, Kose-
Kallaste ja Merivälja aialinnadest,
piltidega . . . . . 40 s.

Pirita rand. Saksa, inglise ja prant-
suse keeltes, piltidega . . . . . 50 s.

**Maa-alune käik Pirita ja Tai-
linna vahel.** August v. Kotzebue 75 s.

Pirita. Jutustus Pirita kloostri ja Tai-
linna elust viissada aastat tagasi,
Mia Munier-Vroblevska . . . . . 75 s.

Pirita kloostri valitsejanna.
Jutustus nunnade elust Pirita kloostri
algpäevilt, Mia Munier-Vroblevska . 65 s.

Pealadu „**Päevalehe**“ raamatu-
kauplustes.

Tallinn, Suure Karja, 23, Pikk tän., 2

*on põnevam ja tuumakam illustreeritud
perekonna-ajakiri Eestis*

„Romaan“

1/4	aastas	(24 nr. nr.)	Kr. 7.50
1/2	„	(12 nr. nr.)	„ 4.00
3/4	„	(6 nr. nr.)	„ 2.25
1	kuus	(2 nr. nr.)	„ —.80

„Romaan“

Seega teatan austatud kaubatarvitajatele,
et olen oma äri **viinud üle**

Raekojaplatsile 17

(J. Jegorovi riidekaupluse kõrvale),

ostjatele parematesse ja kättesaadavama-
tesse ruumidesse.

Loodan et austatud kaubatarvitajad näitavad
üles mulle senist lugupidamist ka uutes ruumides.

Jään kõige austusega

A. Alex. Kakit.

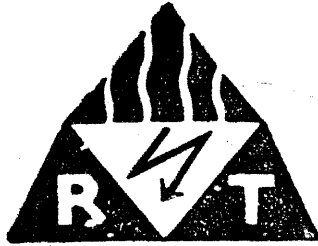
Seega teatame austatud ostjasringkonnale,
et oleme oma paberi- ja kontoritavete-
osakonna

viinud üle teisele korrale

Loodame, et austatud kaubatarvita-
jad külastavad meid ka uues ruumis.

Kõige austusega

o.-ü. W. Tegeler.
Raekojaapl. 17.

Vähendage oma küttekulu ja tarvitage kütteks ainult Riigi Turbatööstuse

kütteturvast.

Müük suurel ja väikesel arvul. Tallinnas alalised müügikohad turbakuurides

- 1) Balti jaama kaubahoovis, Vaksali puisteel,
- 2) Hollandi tän. nr. 5,
- 3) Telliskivi t. raudtee ülesõidu juures.

Riigi Turbatööstuse Juhatus

Telef. 26-16, 9-71, 7-23.

TALLINN, Lai tän 41.

Tallinna Linnapank

Tallinn, Mundi tänav nr. 2.

Tel. (2)19-30, (20)3-13. Aidad — 7-48
Telegr. aadr. „Linnapank“.

Toimetab

kõiki panga operatsioone sise- ja väljamaal. Võtab kaupu oma aitadesse hoiule ja annab nende vastu laenusid. Korrespondendid kõikides kodumaa linnades ja väljamaal tähtsamates keskkohtades.